

Informe de diagnosi

Primera aproximació a la comunitat educativa de l'institut Roger de Flor

Programa Xarxa d'Escoles i Instituts per la igualtat i la No-discriminació:
Comunitat educativa i territori

Direcció de Feminismes i LGTBI.
Ajuntament de Barcelona

Versió actualitzada:

Barcelona, maig de 2017

Institut de Govern i Polítiques Públiques

ÍNDEX

Presentació.....	4
EL PROCÉS DE TREBALL.....	6
1. Objectius.....	7
2. Metodologia.....	8
3. Pla de treball.....	10
4. Síntesi de les accions desenvolupades en aquesta primera fase de diagnosi	11
RESULTATS DE LA DIAGNOSI DE LA COMUNITAT EDUCATIVA DE L'IES ROGER DE FLOR.....	18
1. Aproximació a l'IES Roger de Flor i el seu territori.....	19
2. La comunitat educativa de l'IES Roger de Flor	20
2.1 Alumnat.....	20
2.2. Professorat.....	22
2.3 Famílies.....	22
2.4. Personal educatiu de l'institut.....	25
2.5. Professionals tècnics del barri.....	26
2.6. Pla de Desenvolupament Comunitari	27
2.7. Centres de culte	29
3. Espais de treball conjunt.....	30
3.1 La Taula de Franja 9Barris	30
3.2 La Xarxa Educativa 0 – 18 de Nou Barris.....	31
8.3. “La Peixera”	32
4. Relacions entre els actors identificats	33
4.1. Revisió i comentaris de la comunitat educativa sobre el mapa d'actors.....	40
5. El mapa de visions.....	42
5.1. Visió del barri i territori.....	42
5.2. Visió del Centre Educatiu	43
5.3. Visió respecte les temàtiques que planteja el Programa.....	44
5.3.1. Mapa de Visions dels professionals de l'IES Roger de Flor i professionals de Trinitat Nova.	45

5.3.2. Mapa de Visions de les famílies de l'IES Roger de Flor	49
5.4. Revisió i comentaris de la comunitat educativa sobre el mapa de visions.	53
CONCLUSIONS	55
Conclusions informe setembre Trinitat Nova.....	56
Darrers passos i conclusions finals (maig 2017).	59

Presentació

El present document ha estat elaborat per l'IGOP (Institut de Govern i Polítiques Públiques de la Universitat Autònoma de Barcelona), i és l'informe de diagnosi de la Comunitat Educativa del *IES Roger de Flor* de Trinitat Nova, a partir del qual es té l'objectiu d'elaborar un Pla d'actuació participat per la Igualtat i la No Discriminació al centre.

Aquest treball, s'emmarca en l'encàrrec realitzat per La Direcció de Feminismes i LGTBI de l'Ajuntament de Barcelona per al desenvolupament del *projecte pilot* de la segona fase del *Programa Xarxa d'Escoles i Instituts per a la Igualtat i la no discriminació – Comunitat Educativa i Territori*.

L'objectiu del document, i del seu procés d'elaboració, és començar a construir una visió compartida dins de la comunitat educativa del centre (equip directiu del centre, professors, famílies, agents educatius i administració), per a definir de forma conjunta l'estratègia d'abordatge de la temàtica del programa, partint de les potencialitats i oportunitats d'aquesta comunitat.

L'elaboració del diagnòstic ha comptat amb la participació dels diferents agents del territori, destacant principalment a l'equip directiu de l'Institut. El professorat, el personal no docent, personal tècnic del territori i algunes famílies dels joves de l'ES són els agents que hi han participat.

Entenem per participació el fet que tots i totes tenim l'oportunitat de ser corresponsables en la construcció i desenvolupament del procés, i que a més a més de poder opinar, tenim l'ocasió de ser protagonistes implicant-nos, definint objectius, proposant accions, aportant elements de reflexió, etc.

A més, aquest document serà adreçat tant a les institucions participants com també a les persones que han participat en aquests primers mesos de la segona fase del Programa, i té la clara intenció de ser contrastat i modificat, si cal, per tots aquests agents. Així, l'informe està subjecte a la revisió i avaluació conjunta amb l'escola, els diferents agents entrevistats i la Direcció de Feminismes i LGTBI de l'Ajuntament de Barcelona.

Així doncs, l'estructura del present document es divideix en dos apartats generals. En primer lloc trobarem explicat i definit quin ha estat el **procés de treball** pensat i elaborat durant els mesos de gener a juny del 2016. I en segon lloc, mostrarem quins han estat **els resultats de la diagnosi de la comunitat educativa de l'IES Roger de Flor** obtinguts en aquesta primera fase.

EL PROCÉS DE TREBALL

En aquest primer apartat del document trobem els objectius marcats per a desenvolupar el Projecte, la metodologia emprada en aquesta fase, el pla de treball elaborat, i per últim, una síntesi de les accions desenvolupades en aquesta primera fase de diagnosi.

1. Objectius

Els objectius generals del procés d'elaboració del projecte pilot són:

1. Construir de manera participativa i consensuada un programa preventiu contra la discriminació i l'assetjament incorporant a la comunitat educativa en sentit ampli (professorat, famílies, alumnes, centres esportius, actors comunitaris del territori que treballen amb infants i joves,...)
2. Vertebrar una estratègia de sensibilització i implicació en el procés de disseny del propi programa que faciliti la seva posterior implementació en aquesta comunitat educativa.
3. Fer un abordatge integral dels principis i objectius orientadors del Programa mitjançant la inclusió de totes les instàncies implicades en l'educació d'infants i adolescents.
4. Aprendre del procés de disseny, treballant amb experiències diferenciades, per tal de poder sistematitzar estratègies d'èxit per a experiències futures.
5. Recollir la informació obtinguda durant el procés de les dues proves pilot amb la intenció de poder sistematitzar-la i analitzar-la.

Els objectius específics aterrant el projecte al barri de la Trinitat Nova en aquests primers mesos de treball són:

1. Conèixer qui forma part de la Comunitat Educativa de l'institut Roger de Flor, és a dir, identificar els agents educatius del territori, així com quina és la seva implicació i relació amb l'institut.
2. Implicar a les famílies en el projecte, a partir d'una estratègia definida junt amb l'Institut Roger de Flor
3. Definir una estratègia per fomentar la participació i la implicació dels actors del territori en la definició de propostes d'actuació a desplegar

2. Metodologia

La metodologia proposada en aquesta segona fase del Programa s'inspira en la Recerca (o Investigació) – Acció Participativa (RAP o IAP).

Aquesta metodologia té la pretensió que la Comunitat Educativa no sigui objecte d'estudi sinó subjecte actiu en la reflexió i en el futur impuls d'accions. Aquesta reflexió es fonamenta en el coneixement i perspectiva aportada per cadascun dels participants sobre el territori que, posada en comú, ha de possibilitar la construcció de propostes i l'assumpció dels compromisos per impulsar accions futures.

L'aplicació d'aquesta metodologia està subjecta de forma clara a moltes incerteses, ja que depèn de la participació i implicació dels actors del territori. Per aquest motiu es té molt en compte quins són els ritmes d'aquesta comunitat, les seves dinàmiques i sinèrgies, per fer-les encaixar en el procés de desplegament de la recerca.

El procés de treball en l'aplicació de la metodologia necessita generar coneixement i reconeixement mutu entre els actors del territori, per tal d'enfortir les relacions de confiança i complicitats que permetran definir objectius comuns i treballar de forma conjunta.

Per desenvolupar aquesta metodologia, i tal i com detallarem al Pla de Treball, la proposta és treballar dos moments diferenciats:

Un primer moment on l'objectiu és conèixer qui és la Comunitat Educativa de l'alumnat de l'institut Roger de Flor, quines són les seves connexions i quins són els seus nivells d'interès respecte a les temàtiques que aborda el Programa.

En aquesta etapa es fan entrevistes en profunditat i grups de discussió, totes elles a partir d'una primera tria d'actors realitzada amb la informació que ens aporta centre educatiu i alguns informants clau.

El producte final d'aquesta etapa és un retorn dels resultats a la comunitat.

Un segon moment, on a partir de la informació i reflexió compartida, és defineix de manera participada un possible Pla d'actuació on es recullen els compromisos dels diferents actors per a desenvolupar-ho.

En el marc de desenvolupament d'aquest procés, ens plantejem també com a objectiu atorgar un paper a l'alumnat en el seu desplegament, ja sigui en la definició de necessitats, en el disseny d'accions o en el desenvolupament futur de les mateixes.

Per últim remarcar, que com l'equip de recerca som agents externs al programa per la Igualtat i la No Discriminació, així com a l'IES Roger de Flor, anirem contrastant tota aquesta metodologia en el seu desplegament.

3. Pla de treball

Presentem a continuació les tasques que ens hem plantejat desplegar en aquest primer semestre de treball (Gener – Juny):

1. Fer un aproximació en profunditat a la temàtica dins de l'institut Roger de Flor.
2. Construir un mapa d'actors de la Comunitat Educativa.
3. Crear un GIAP (Grup de Investigació-Acció – Participació) a l'IES Roger de Flor: Un GIAP en aquest és un petit grup de persones de la comunitat, que ens ha de permetre dissenyar de manera acurada el desplegament de la recerca, la gestió dels imprevistos, la facilitació de contactes, etc... Ha de ser un grup funcional i operatiu, d'unes 4-5 persones, i tenint en compte les possibles dificultats d'agenda dels seus membres i el curt període de temps d'aquesta fase, no hauria de reunir-se més de 3-4 vegades.
4. Realitzar d'entrevistes en profunditat (estat de la qüestió) amb referents de la Comunitat Educativa (5-6).
5. Realitzar Focus Group o grups de discussió amb perfils diferenciats de la Comunitat Educativa. Aquests perfils o grups vindran determinats a partir del treball de camp i de les informacions de context que anem contrastant amb el GIAP (d'entrada es proposen):
 - Famílies
 - Professorat
 - Professionals o membres d'entitats que treballen amb aquests infants i/o joves
 - Propi alumnat
6. Sistematització de resultats i retorn a la comunitat educativa.
7. Creació d'un espai de treball per a començar a planificar l'estratègia participativa per a recollir possibles accions derivades de les conclusions de la diagnosi.

4. Síntesi de les accions desenvolupades en aquesta primera fase de diagnosi

En aquest apartat recollim de les accions desenvolupades en aquesta primera fase de diagnosi.

Aquestes accions tenien com a objectiu realitzar el mapa d'actors de la comunitat educativa i recollir la visió d'aquests respecte a la temàtica treballada pel programa. A Continuació aportem el llistat d'accions i algunes informacions que hem considerat rellevants:

Entrevista en profunditat amb la direcció de l'IES Roger de Flor:

Entrevista amb el Director i la Cap d'Estudis amb l'objectiu d'identificar els diferents actors que consideren part de la comunitat educativa del seu centre. Inicialment, identifiquen aquells agents que tenen una vinculació amb el centre i amb qui ja treballen conjuntament. A més a més, identifiquen molts dels tècnics que treballen al barri com a possibles agents a qui pot interessar el projecte. Pel que fa a les famílies de l'alumnat de l'institut, sí que les identifiquen com un dels agents educatius i socialitzadors més importants però no com a un agent vinculat a les activitats del centre. Durant aquesta entrevista acordem que la direcció "ens faci de pont" amb aquells actors identificats. D'altra banda, es mostren molt interessats en la creació d'un Grup Impulsor i en el fet que hi pugui participar tant professorat com algun(s) representants de l'alumnat.

Contacte permanent amb la direcció de l'institut:

A partir de l'entrevista, la comunicació ha estat fluida per tal de poder contactar amb les famílies i/o per poder identificar altres possibles agents educatius.

Entrevista en profunditat amb la presidenta de l'AMPA del Roger de Flor:

L'institut compta amb una AMPA conformada per un petit grup de mares i pares de 5 persones. Entrevistem a la seva presidenta amb l'objectiu d'estudiar línies d'acció per recollir la veu de les famílies en el diagnòstic. Ens comenta, com també comenta el propi Centre, que la implicació de les famílies amb l'institut és inexistent i es redueix a implicacions individuals en tutories i reunions amb el centre. Comenta també que ella coneix a les famílies més properes al barri, però que n'hi ha moltes que són d'altres zones de la ciutat i que no les coneix i no formen part de l'AMPA. Constatem així, la

diversitat de residència d'una bona part de l'alumnat, i per tant, de les famílies del Centre.

A l'institut Roger de Flor no hi ha servei de menjador, i les activitats que generalment a d'altres centres estan gestionades per l' AMPA, com podrien ser les extraescolars, aquí estan directament organitzades pel Centre. ("tenen poques coses a fer"). Així doncs, per un costat tenim a un petit grup de famílies organitzat que té unes tasques molt limitades, i al qual està sent molt difícil accedir, i per l'altra, tenim una gran diversitat de famílies amb les que estem buscant formes d'arribar.

Grup de discussió amb agents educatius de l'institut professionals tècnics que treballen al barri:

Des de la direcció del centre consideren important la vinculació amb l'alumnat que tenen tots els professionals que de forma més o menys constant intervenen a l'institut. La relació amb els i les alumnes pot ser força propera (ho és en casos més concrets i individuals), i tenen un pes important en la seva educació.

Hem realitzat un grup de discussió on han participat Personal d'Administració i Serveis (PAS), que són l'Administrativa i la Conserge, l'Orientadora Educativa, la Tècnica d'Integració Social (TIS). A aquest grup s'hi han sumat varis dels professionals que treballen al barri de Trinitat Nova: la Psicopedagoga de l'Equip d'Assessorament i orientació Psicopedagògica (EAP), el dinamitzador del Punt Jove, Informa't i Participa (Punt JIP), i la Treballadora Social de l'EAP (servei de suport i assessorament psicopedagògic i social als centres educatius i a la comunitat educativa).

Al grup de discussió, els diferents actors han parlat de la situació actual al territori i a l'institut en relació a les temàtiques del Programa i també s'ha contrastat el mapa d'actors. A més, se'ls ha convidat a formar part del Grup Impulsor i ja hi ha persones interessades.

Pel que fa a les monitores i monitors d'activitats extraescolars (actors identificats per aquest grup de professionals i per la direcció del centre) estem pendent de concretar una data per a realitzar una entrevista en profunditat i proposar-los d'integrar també el Grup Impulsor.

Entrevista en profunditat amb el tècnic del Pla de Desenvolupament Comunitari:

Entrevista amb el tècnic del Pla de Desenvolupament Comunitari amb l'objectiu d'identificar els diferents actors que considera formen part de la Comunitat Educativa. Identifica clarament als educadors de carrer com a agents educatius presents al barri i en contacte amb l'alumnat del INS Roger de Flor. Ens parla també del Casal Infantil

(que acull alguns joves del barri) i dels diferents espais de treball conjunt establerts tant a Trinitat Nova com a nivell del districte de Nou Barris.

Entrevista en profunditat amb els educadors “A Peu de Carrer” (APC) i la responsable del Casal Infantil:

Aquesta ha estat un entrevista realitzada a l'educadora i l'educador de carrer i a una la representant del Casal Infantil. El nostre objectiu era de presentar-los el projecte, identificar (i/o contrastar) els actors que conformen la comunitat educativa del INS Roger de Flor i dibuixar les relacions que existeixen entre ells. Al llarg de l'entrevista també van compartir les seves visions respecte les temàtiques que treballa el projecte.

Contacte amb l'Associació de Veïns i Veïnes de Trinitat Nova:

Per fer una aproximació a l'Església Evangèlica vam tenir l'oferiment de comptar amb la intermediació l'Associació de Veïns i Veïnes del barri.

Entrevistes en profunditat amb les tutores i tutors del Centre

A finals d'abril, i a través de la Direcció del Centre vam poder entrevistar a les tutores i tutors de 1r, 2n, 3r, 4rt i de l'Aula d'Acollida.

Durant les entrevistes les tutores i tutors detecten una possibilitat d'accés a les famílies, a través de la seva intermediació. Expliquen que és cert que el vincle de les famílies amb l'institut és escàs, i que de manera organitzada és inexistent, però que si que tenen un bon vincle a nivell individual. S'acorda que les tutores i tutors contactaran amb famílies determinades perquè hi puguem parlar.

Per altar banda, reafirmen la necessitat de treballar les temàtiques del programa, identificació feta per la major part dels agents entrevistats.

Entrevista en profunditat amb la Taula de Joves de Trinitat Nova

El 17 de maig vam assistir a una reunió de la Taula de Joves de Trinitat Nova. Una comissió que està començant a caminar. Sorgeix del Pla de Desenvolupament Comunitari i té l'acompanyament de l'educadora i l'educador de carrer. Està formada per una cinquena de joves del barri que volen dinamitzar el territori per al jovent.

Exposem el Programa i la intenció de la segona fase d'aquest.

Identifiquen un nou actor o agent educatiu, el grup d'iguals, el qual consideren molt important. També, en l'aspecte dels agents educatius, expliquen que la gran majoria de persones que van al Centre Evangelista Philadelphia són de fora del barri i de la zona.

Pel que fa a les temàtiques, identifiquen una normalitat molt estesa del masclisme al barri.

Entrevistes en profunditat amb diverses famílies de l'institut

Durant el mes de maig hem realitzat algunes entrevistes semiestructurades a diverses famílies, gràcies als contactes realitzats per les tutores i tutors del Centre. Hem entrevistat¹ a:

- un pare d'un nen que cursa 4rt d'ESO i d'una nena que fa 2n (origen llatinoamericà).
- un pare d'una nena que cursa a 4rt d'ESO (origen llatinoamericà).
- un pare i una mare amb un fill que cursa 3r d'ESO (origen estat espanyol)
- una mare amb dos fills al centre, un a 2n i l'altre a 3r d'ESO. (origen llatinoamericà)
- una mare i un pare d'una filla que cursa 2n d'ESO (nascuts a Catalunya)

Observació participant a la reunió del Pla de barris de Trinitat Nova

El 2 de juny vam assistir i participar des de l'observació participant a la sessió de treball del Pla de Barris de Trinitat Nova. La trobada es va centrar en aprofundir sobre les propostes ja treballades prèviament en altres espais, per mirar de concretar les accions i les persones i entitats que hi haurien de ser presents.

En aquest sentit, cal destacar, la proposta sortida d'aquests grups de treball, de realitzar un Pla Educatiu de Barri.

Reunió amb la direcció de l'institut conjuntament amb la referent de l'ajuntament

En aquesta reunió la referent de l'ajuntament fa una exposició de la voluntat i objectius generals del programa, així com dels reptes que suposa.

A continuació fem una valoració del treball desenvolupat i de les dificultats i reptes que suposa treballar per a incorporar a les famílies, moltes de les quals estan passant dificultats com a conseqüència de l'atur, etc. És constata que el masclisme i el paper de les noies/dones a la societat (i al barri) és un tema a treballar, i que podria ser interessant treballar històries de vida de dones del barris, posar en relació diferents generacions, etc.

S'apunta el potencial existent si es treballa conjuntament amb actors del barri, encara que aquestes relacions sembla que estan molt debilitades.

Com a proper pas es proposa constituir un petit grup motor amb diferents actors, entre ells l'institut. Es valora que el millor moment per fer-ho és al setembre.

¹ La selecció de les persones entrevistades no ha vingut determinada pel seu perfil sinó per la seva accessibilitat i voluntat de col·laboració.

Presentem a continuació una taula resum de les entrevistes i participants dels grups de discussió realitzats:

Llistat de participants a les entrevistes i grups de discussió. Diagnosi Comunitat Educativa IES Roger de Flor (2016 – gener/juny)		
Persones vinculades directament a l'IES Roger de Flor:		
Director	Entrevista conjunta	08/03/16
Cap d'estudis		
Administrativa (PAS)	Grup de discussió	16/03/16
Conserge (PAS)		
Orientadora Educativa		
Tècnica d'Integració Social (TIS)		
Tutora PFI		
Monitor PFI de Pintura		
Presidenta de l'AMPA (mare d'alumne de 1r d'ESO. Família nascuda a Catalunya)	Entrevista en profunditat	17/03/16
Tutores i tutors de 1r, 2n, 3r, 4rt d'ESO i Aula d'Acollida	Entrevistes en profunditat (una individual i dues dobles)	29/04/16
Persones vinculades al territori on està situat l'IES Roger de Flor		
Tècnic del Pla de Desenvolupament Comunitari de Trinitat Nova	Entrevista en profunditat	08/03/16

President de l'Associació de Veïns i Veïnes de Trinitat Nova	Trobada i contacte	08/03/16
Psicopedagoga de l'EAP (Equip d'Assessorament i orientació Psicopedagògica)	Grup de discussió	16/03/16
Treballadora Social de l'EAP		
Dinamitzador del Punt Jove Informa't i Participa (Punt JiP)		
Infermera del CAP Chafarinas		
Educadora i Educador (APC – A peu de carrer) del Centre de Serveis Socials de Roquetes, Trinitat Nova i Canyelles	Entrevista conjunta	11/04/16
Responsable del Casal d'Infants de Trinitat Nova		
Taula de Joves de Trinitat Nova	Entrevista en profunditat	01/05/16
Sessió de treball del Pla de Barris de Trinitat Nova	Observació participant	02/05/16
Famílies d'alumnes de l'IES Roger de Flor		
Presidenta de l'AMPA Institut Roger de Flor i mare d'alumne de 1r d'ESO. Família nascuda a Catalunya	Entrevista en profunditat	17/03/16
Pare alumnes de 2n i 4rt d'ESO. Família d'origen llatinoamericà	Entrevista en profunditat	03/05/16
Pare alumna de 4rt d'ESO. Família d'origen llatinoamericà	Entrevista en profunditat	03/05/16
Mare i pare d'alumne de 3r d'ESO.	Entrevista en profunditat	18/05/16

Família nascuda a l'Estat		
Mare d'alumnes de 2n i 3r d'ESO. Família d'origen llatinoamericà	Entrevista en profunditat	19/05/16
Mare i pare d'alumnes de 2n d'ESO. Família nascuda a Catalunya	Entrevista en profunditat	19/05/16

RESULTATS DE LA DIAGOSI DE LA COMUNITAT EDUCATIVA DE L'IES ROGER DE FLOR

1. Aproximació a l'IES Roger de Flor i el seu territori

L'institut Roger de Flor, és un Centre Educatiu de secundària, de titularitat pública i depenent del Consorci d'Educació de Barcelona, ubicat al barri de Trinitat Nova, districte de Nou Barris. Està qualificat com a Centre de Màxima Complexitat (CMC).

El seu alumnat prové d'una àrea força àmplia que inclou tot el districte de Nou Barris i el barri de Trinitat Vella del districte de Sant Andreu. Les escoles públiques que tenen al Roger de flor com a institut de referència són:

- Mercè Rodoreda
- Prosperitat
- Sant Jordi
- Sant Josep Oriol

El barri de Trinitat Nova és un barri d'habitatge social que té una població aproximada de 7.500 habitants, les persones que hi viuen tenen una renda familiar disponible de les més baixes de Barcelona (un 38'5 sobre un valor de 100 que es la mitjana de la ciutat). Hi ha alts nivells d'atur aproximat, on a Trinitat Nova es situa al voltant del 18,7%² quan al Districte de Nou Barris és de 19,5 i a la ciutat de Barcelona és de 14,3 (dades gener 2014)³.

Pràcticament el 20% de la població no té la nacionalitat espanyola, d'on destaquen la comunitat pakistanesa (11% del total de persones amb nacionalitat no espanyola) i l'equatoriana (10'7%)⁴.

L'IES Roger de Flor es caracteritza per acollir un alt percentatge d'alumnat d'origen estranger (aproximadament el 85%)⁵, d'on destaquen la comunitat equatoriana i paquistanesa. Del 15% restant, un alt percentatge equival a joves d'ètnia gitana⁶.

D'altra banda, aproximadament el 50% de l'alumnat de tot l'institut té Necessitats Educatives Especials (NEE) derivades de situacions socioeconòmiques desfavorables.

² Font: Dades estimades a partir de la població activa (15 – 64 anys) del barri a partir de la Fitxa del Barri de Trinitat Nova del 2015. Departament d'Estadística de l'ajuntament de Barcelona.

³ Font: Salut als barris. Diagnòstic 2016. Agència de Salut Pública de Barcelona.

⁴ Font: Departament d'Estadística de l'ajuntament de Barcelona: <http://www.bcn.cat/estadistica/catala/dades/economia/renda>

⁵ Segons la fitxa del Barri de Trinitat Nova, del Departament d'Estadística de l'Ajuntament de Barcelona, la població estrangera a Barcelona és, per nacionalitat d'un 17,5% i per lloc de naixement un 24,4%.

⁶ Dades aportades per l'equip directiu de l'IES Roger d Flor.

2. La comunitat educativa de l'IES Roger de Flor

Els objectius marcats per a la fase 1 del diagnòstic eren: conèixer quina és la comunitat educativa de l'institut Roger de Flor; conèixer quins són els principals agents educatius en contacte amb el seu l'alumnat, així com què fan, com es relacionen entre ells i quin interès tenen sobre les temàtiques del programa.

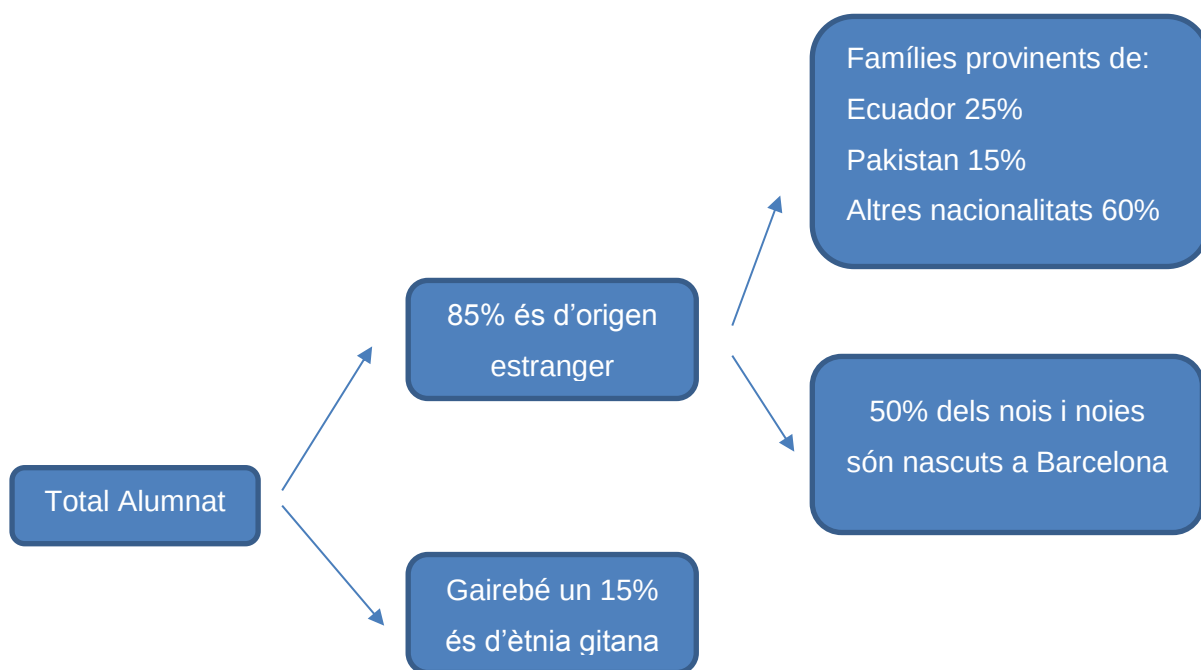
Presentem en els següents apartats aquest conjunt d'actors, visions i relacions.

2.1 Alumnat

El primer element de la comunitat educativa del que volem parlar és el propi alumnat, situant-lo al centre d'aquesta comunitat i entenent que les relacions que s'estableixen entre ells també són rellevants.

A l'institut hi ha 100 alumnes matriculats a Educació Secundària Obligatòria (ESO) i 30 a Programes de Formació Inicial (PFI). Aproximadament el 85% d'aquest alumnat és d'origen estranger, encara que d'aquests el 50% ja va néixer a Barcelona. D'aquest 85%, un percentatge elevat prové de famílies equatorianes (25%) i paquistaneses (15%).

També hi ha una gran presència de famílies d'ètnia gitana, sobretot als dos primers cursos d'ESO, ja que, tal i com ens explicava el propi institut, hi ha un nombre important d'alumnat que quan compleix els 16 anys, solen abandonar els estudis. Segons dades facilitades pel propi centre, aquests representen pràcticament un 15% del total de l'alumnat.

Esquema 1. Alumnat de l'IES Roger de Flor. Dades aportades per l'equip directiu de IES Roger de Flor.

Una gran part dels i les joves que van a l'institut Roger de Flor té Necessitats Educatives Especials (NEE) derivades de situacions socioeconòmiques desfavorables. El percentatge supera el 50%. També consten alumnes amb dificultats en aprenentatges (arriben molts joves amb competències de primària no assumides i alts nivells d'absentisme).

Contràriament al que es pot imaginar *a priori*, l'alt nivell de diversitat existent al centre no ocasiona conflictes o problemes importants en termes de discriminació. Al tractar-se d'un centre petit, els alumnes es coneixen entre ells i elles i es relacionen independentment dels seus orígens. Tal i com comenten professorat, famílies i professionals del barri, actualment el centre gaudeix d'un bon *micro-clima* en termes de respecte entre ètnies i convivència.

D'altra banda, el Roger de Flor es situa al límit del barri de Trinitat Nova i la gran majoria del seu alumnat (75%) procedeix de barris propers: majoritàriament de Trinitat Vella [Districte de Sant Andreu], Zona Nord i Roquetes. L'alumnat del centre que és del barri de Trinitat Nova, doncs, representa només el 25% del total de l'alumnat. Aquesta dada, qüestiona directament l'amplitud de la comunitat educativa a la que ens estem aproximant. Si més enllà de l'àmbit territorial en el que es situa el centre, tenim

en compte que és l'alumne qui es troba al centre d'aquesta comunitat, caldrà ampliar el diagnòstic cap als altres barris per tal d'identificar a aquells agents educatius que tinguin contacte amb una part representativa de l'alumnat.

2.2. Professorat

Un segon agent educatiu directament vinculat amb l'alumnat és el professorat. El claustre de l'institut està format per 16 persones, de les quals 15 imparteixen classe a l'ESO i una és tutora dels cursos PFI. També consta de 2 monitors que es dediquen a l'ensenyament de la vessant pràctica del PFI. L'Equip Directiu està format per tres persones: el Director, la Cap d'Estudis i la Secretària.

L'expectativa de l'Equip Directiu en aquesta nova fase, és ampliar el programa cap a la comunitat educativa, ja que veuen una potencialitat i una necessitat en articular a famílies i altres agents del barri, i externalitzar, amb coherència, la tasca educativa que es fa des de l'institut. La idea és, per una banda, que les famílies confiïn més amb l'institut per educar als seus fills i filles, i per l'altra, poder possibilitar la formació d'aquestes per oferir-los noves eines i recursos al voltant de l'educació i comprensió de noves realitats.

Com a resultat de les entrevistes realitzades amb els i les tutores, podem afirmar que el claustre del Roger de Flor és un claustre cohesionat i molt implicat amb el programa. Durant la primera fase d'aquest, han pogut abordar les diferents temàtiques i observar canvis significatius en les actituds i comportament dels i les alumnes. Tot i els passos fets, troben interessant poder ampliar la feina feta a la comunitat educativa prioritzant el treball amb les famílies.

2.3 Famílies

Després de parlar de dos dels agents de la comunitat educativa més pròxima per context al propi institut, creiem important destacar a les famílies com a principals agents educatius i socialitzadors.

Hem volgut conversar amb algunes de les famílies del centre i hem constatat, en primer lloc, que tot i existir una petita AMPA a l'institut, la implicació de les famílies des

d'aquest organisme és pràcticament inexistent. La relació amb l'institut es realitza bàsicament de forma individual a través dels tutors i tutores.

L'AMPA està conformada per un petit grup de 5 persones, entre mares i pares. La seva presidenta comenta, com també comenta el propi centre, que la implicació de les famílies amb l'institut és inexistent i es redueix a entrevistes individuals en tutories i reunions amb tutors/es. D'altra banda, ella coneix a les famílies més properes al barri, però n'hi ha moltes que són d'altres zones de la ciutat i que no només no formen part de l'AMPA, sinó que tampoc les coneix.

Pel que fa al programa, la presidenta de l'AMPA comenta que a les famílies els podria arribar a interessar el tema, però que el canal d'accés és molt complicat. A més, relata que "a la gent li agrada que li facin tallers als seus fills i filles, però en general no hi ha excessiu interès en el que s'hi fa".

Aquest baix grau d'implicació el relaciona amb l'origen cultural de les famílies, i comenta que "les dones d'ètnia gitana no s'impliquen en general amb l'institut a no ser per aquestes trobades més individuals amb les tutores i tutors (tot i que una mare forma part del "whatsapp" de l'AMPA) i que en el cas dels homes no s'impliquen gens. Comenta també que les dones d'origen llatinoamericà treballen moltes hores i tenen poc temps per dedicar a l'institut. Finalment, les dones d'origen pakistanès acudeixen a l'institut només si ho demana el professorat.

A l'institut Roger de Flor no hi ha servei de menjador, i les activitats generalment gestionades per les AMPAs, com podrien ser les extraescolars, estan directament organitzades pel Centre. Així doncs, per un costat tenim a un petit grup de famílies semi-organitzat que té unes tasques molt limitades, i amb qui ens ha sigut impossible contactar (a part de la seva presidenta), i per l'altra, una gran diversitat de famílies amb diferents graus d'implicació.

La relació però dels i les tutores amb les famílies és força propera, i és a través d'ells i elles que hem pogut entrevistar a alguns pares i mares.

Abans d'entrar a explicar la visió de les famílies respecte a la temàtica del programa, veiem important aclarir que les dificultats per contactar-hi ha estat moltes i que finalment només hem pogut parlar amb 6 famílies. Viem important prendre amb prudència la síntesi d'informació que presentem a continuació.

Tot i que cada família entrevistada te les seves pròpies opinions, quan parlem dels actors que conformen la comunitat educativa, les respostes tenen punts en comú.

Per als pares i mares entrevistats, els principals agents educadors dels nois i noies (sobretot pel que fa als valors i temàtiques del programa), són ells i elles, és la família. Es a casa on s'aprenen els valors, el respecte i un "bon comportament", i el rol del professorat és el de transmetre coneixements sobre les diferents matèries.

Aquestes persones entrevistades comparteixen també la opinió que en el cas del Roger de Flor la implicació de les famílies amb l'institut és inexistente com a grup (cada un dels entrevistats sí que se sent implicat amb el tutor/a dels seus fills/es) i que les famílies no es coneixen entre elles. Per a molts d'ells els semblaria molt positiu però també difícil, que aquesta situació canviés, i que l'AMPA comptés amb més participació. A tots els sembla interessant i positiu que es realitzin programes d'aquest tipus a l'escola com a reforç a la tasca educativa de les famílies, però veuen molt difícil que aquesta feina vagi més enllà del treball a les aules. Identifiquen que són "les altres famílies" les que no transmeten valors positius als nois i noies, i per a molts d'ells els possibles conflictes entre alumnes vindrien sobretot marcats pel fet que hi ha força nois i noies als qui els pares no presten prou atenció.

D'altra banda, un dels agents d'influència que senyalen les famílies, són els companys i companyes de classe, així com els altres adolescents i joves del barri. Pel que fa als companys directes de l'institut, tots parlen de bones relacions entre l'alumnat i confirmen la sensació d'un bon clima de convivència dins l'institut. La influència d'uns als altres actua més pel que fa a gustos, modes etc. que no pas en dinàmiques discriminatòries.

En la mateixa línia, identifiquen també com a persones amb influència educativa els veïns i veïnes, o els amics de la família. Pel que fa als primers, consideren que les actituds d'aquests poden donar un exemple (positiu o negatiu segons el cas) en termes de respecte i comportament. Per a alguns pares i mares, els seus amics propers o la família extensa també juguen un rol important en el sentit que poden aportar als nois i noies una mirada adulta i propera, alhora que externa.

2.4. Personal educatiu de l'institut

Més enllà del professorat, dins l'institut hi treballen altres professionals que tenen un contacte quotidià amb els i les alumnes. En aquest subgrup d'actors hi englobem, d'una banda el Personal d'Administració i Serveis (PAS): Administrativa i Conserge de l'institut, i de l'altra, a diferents professionals que regularment desenvolupen les seves tasques dins del centre educatiu, els detallem a continuació:

- Orientadora educativa: recolza a l'alumnat i al professorat en aspectes relacionats amb el desenvolupament dels cursos, i també del futur educatiu.
- Tècnica d'Integració Social (TIS): col·labora en el desenvolupament d'habilitats socials i d'autonomia personal en alumnes que es troben en situació de risc, intervenint directament amb els i les joves i les seves famílies, si s'escau.
- Punt "Jove, Informa't i Participa" (JIP): té com a objectius apropar als nois i les noies informació al voltant de les opcions d'estudi després de l'ESO, instal·lacions per fer esport, qüestions vinculades a la salut jove, etc. i fomentar la participació i l'associacionisme juvenil.
- Psicopedagoga i Treballadora Social de l'Equip d'Assessorament i orientació Psicopedagògica (EAP): servei de suport i assessorament psicopedagògic i social als centres educatius i a la comunitat educativa. En el cas del Roger de Flor, les professionals tenen una relació propera amb l'alumnat, sobretot en casos concrets i més aviat individuals.
- Monitores del Programa Èxit: Amb l'objectiu prioritari de reduir els nivells de fracàs actuals i assolir l'èxit escolar per a tothom, el Consorci d'Educació de Barcelona segueix apostant pel projecte Èxit, que des de fa dotze anys dóna suport als centres educatius de la ciutat, ampliant el seu abast i les modalitats d'actuació. La columna vertebral del programa és el reforç escolar durant el curs que vincula les escoles de primària amb els seus Instituts de referència. S'adreça a alumnat de 5è i 6è i 1r i 2n d'ESO amb l'objectiu d'ajudar-los a adquirir hàbits d'estudi i autonomia en el procés d'aprenentatge en el pas de l'etapa educativa. Al Roger de Flor es proposen classes de respàs on hi participa força alumnat (2h/setmana). Les monitores tenen una relació propera amb els nois i noies i, en opinió d'alguns tutors "arriben a conèixer-los més realment com són". Al mateix temps la relació amb el professorat també és bona: hi ha una comunicació fluida i les visions que donen són força encertades. Un dels tutors parla d'aquests actors com a aliats per al professorat.

- Monitores i monitors d'activitats extraescolars: actualment des del centre es proposen dos extraescolars,; un de futbol i un de hip hop. Fa un temps l'AMPA havia gestionat un extraescolar d'anglès al qual inicialment es van apuntar força estudiants. Tot i la bona rebuda inicial, la participació va anar disminuint i actualment ja no es proposa aquesta activitat.

2.5. Professionals tècnics del barri

El barri de Trinitat Nova es caracteritza per ser un barri amb una alta presència de professionals tècnics, molts dels quals tenen una relació més o menys directa amb els estudiants del IES Roger de Flor i les seves famílies.

En aquest subgrup hi englobem, d'una banda, aquells professionals que tenen una vinculació externa però directa amb l'institut:

- Infermera del CAP "Chafarinas".
- Infermera de l'Agència de Salut Pública de Barcelona (ASPB).
- Educadora Social del Centre de Serveis Socials de Roquetes, Trinitat Nova i Canyelles.

Aquestes professionals realitzen algunes activitats puntuals dins l'institut (no especificades durant les entrevistes). A més a més, essent referents al barri, tenen també relació amb les famílies i l'alumnat fora del centre.

D'altra banda, trobem l'equip d'APC (A peu de carrer), un equip de 2 Educadors/es de Carrer (que depenen administrativament dels Serveis Socials), que tenen actuació tant a Roquetes com a Trinitat Nova. Per la seva tasca, tenen relació pràcticament de manera exclusiva amb tot el jovent del barri de Trinitat Nova, vagin al Roger de Flor o no. Realitzen activitats de prevenció de drogues i d'educació emocional (en concret, a través d'un Projecte anomenat "La Peixera", que neix dels Serveis Socials, i que treballa sobretot temes de relacions de parella) tant a nivell individual com en medi obert. A més a més estan vinculats a projectes en que es treballa en formacions d'esport, lleure, arbitratge, i altres activitats i accions puntuals en medi obert.

La seva relació amb el centre és pràcticament inexistent; l'únic projecte que desenvolupen a l'institut és a través del JASP (Joves i Adolescents Sexualment

Preparats), que realitzen juntament amb Educadores i Educadors Socials del Centre de Serveis Socials

Els APC també tenen vinculació directa, com a membres, amb la Taula de Franja 12 – 16, que vincula els agents educatius que treballen amb joves de 12 a 16 anys de Roquetes, Verdum i Trinitat Nova.

Aquest conjunt de professionals es coneixen i relacionen molt entre ells. La relació de tots ells amb l'alumnat es centra, sobretot, en aquells nois i noies del barri (o dels barris d'actuació dels serveis, com per exemple Roquetes en el cas del Centre de Serveis Socials) i és a partir de la utilització dels serveis o de les activitats organitzades com el torneig de futbol o el Carnaval.

2.6. Pla de Desenvolupament Comunitari

El Pla de Desenvolupament Comunitari va néixer a través de l'Associació de Veïns i Veïnes del barri l'any 1996, aprofitant l'impuls de la renovació urbanística del barri per promoure un procés de transformació social i urbana amb la participació veïnal. Formalment s'inicia l'any 1997 amb la realització d'un diagnòstic comunitari on es van identificar les principals necessitats del barri. El seu objectiu és millorar la qualitat de vida dels veïns i veïnes de Trinitat Nova mitjançant un procés de participació i treball transversal (veïns, veïnes, entitats, institucions, projectes,...).

En aquests moments la vinculació entre el PDC i l'institut com a institució és petita, tot i que fa un temps havia estat més fluida. La relació amb l'alumnat és a partir de les activitats organitzades pel propi PDC (per exemple, el Torneig de Futbol), i a les quals hi participen alguns estudiants del Roger de Flor, entre altres joves del barri.

El PDC es relaciona sobretot amb el grup d'actors que hem anomenat "*professionals tècnics del barri*" en especial amb l'Equip d'APC.

En aquest apartat considerem interessant englobar-hi també 3 actors més, molt vinculats al PDC:

- **Casal Infantil:** espai educatiu per a infants a partir de 4 anys i fins als 16 (tot i que majoritàriament els infants més grans que acudeixen al Casal acostumen a tenir

entre 13 i 14 anys) el qual pretén ser un espai obert al barri, normalitzador i que garanteixi l'atenció a les necessitats socioeducatives específiques de cada infant. S'adreça a infants i joves principalment del barri, tot i que també està obert a infants provinents de barris propers. També està adreçat a les famílies dels infants per tal de programar activitats puntuals del seu interès.

Actualment, en la seva activitat setmanal compta amb un grup de joves (sobretot de 1r i 2n d'ESO) un dia a la setmana, on realitzen activitats esportives i de manualitats, entre d'altres.

- **La Taula Jove:** Taula creada per un grup de 4 – 5 joves del barri (d'entre 20 i 28 anys) amb l'acompanyament de l'Equip d'APC i el PDC. Nascuda a partir d'una reivindicació juvenil per disposar d'espais al barri per a joves, actualment s'han constituït i estan intentant començar a realitzar activitats, sobretot encarades als adolescents del barri. Els joves que hi formen part destaquen que el jovent del barri està molt desconnectat i que està costant activar aquesta franja de població.

- **Associació de Veïns i Veïnes de Trinitat Nova:** L'AVV es va formar l'any 1970, quan es varen aprovar els seus estatuts. Va ser una de les primeres associacions que es va crear a Barcelona, i va jugar un paper molt destacat en la reivindicació d'equipaments, serveis i infraestructures pel barri, així com també va liderar les lluites contra l'Obra Sindical de la Llar per aconseguir la reparació dels blocs de pisos. La tasca de l'associació no només ha estat en un aspecte urbanístic, sinó que també ha donat suport a les activitats i les reivindicacions de caràcter sindical i polític que afecten als seus veïns i veïnes. L'any 1996 va representar una meta important en l'orientació de l'AVV, ja que va impulsar un pla integral pel barri: el Pla de Desenvolupament Comunitari de la Trinitat Nova. Aquest es va posar en marxa l'any 1997 i fins a dia d'avui ha anat treballant pels veïns i veïnes del barri. En l'actualitat però, sembla que l'activitat de l'AVV ha disminuït molt, i pel que fa al seu contacte amb els l'alumnat de l'IES Roger de Flor, aquest es limita a les accions puntuals organitzades dels del PDC.

Un altre aspecte interessant que hem pogut recollir, ha estat el Diagnòstic de Salut que s'ha fet al barri de Trinitat Nova a través del PDC i que ha constatat amb la participació de diversos veïns i veïnes i professionals del territori. En aquest, es recullen línies, necessitats i oportunitats del territori envers a diferents aspectes de salut, entre els quals, alguns fan referència a les temàtiques del Programa (veure punt Visions de la

comunitat educativa sobre les temàtiques del programa “Xarxa d’escoles per la igualtat i la no discriminació”).

2.7. Centres de culte

Els centres de culte tenen una presència important al barri de Trinitat Nova, i com a institucions significatives en la transmissió de valors religiosos, considerem important incloure-les com a possibles agents socialitzadors. En aquest subgrup hi englobem:

- Parròquia de Sant Josep Obrer
- Església Evangèlica de Filadèlfia – Canyelles.
- Església Evangèlica Pentacostal Salem

La relació d’aquests tres agents amb l’institut, i fins i tot amb altres agents com el PDC, l’Equip d’APC, entre d’altres, és inexistent. Tot i això, segons les famílies, l’equip directiu i el professorat, la influència d’aquests centres de culte amb l’alumnat és diversa, però molt important per a gran part dels joves d’ètnia gitana i llatina.

Segons els tutors i tutores, gran part de l’alumnat dona molt valor a la paraula dels pastors, sobrepasant inclús la paraula del professor/a.

D’altra banda, una tutora (i professora de l’aula d’acollida) considera igual d’important incloure com a agent d’influència altres religions com l’Islam, practicat per alumnat d’origen magrebí o pakistanès i que, tot i no tenir representativitat al barri, sí que té una forta influència en els valors i creences d’aquests alumnes.

Contràriament, l’equip d’APC expressa que, des de la seva experiència, els tres centres de culte ubicats al barri no són de referència per als joves del barri. L’Església Evangèlica de Filadèlfia del barri de Canyelles sembla que podria ser de més referència, encara que creuen que el Pastor canvia sovint. En resum la seva percepció a partir de la seva feina, es que la gran majoria de famílies del territori que acudeix a centres de culte ho fa en una gran diversitat de centres, des de Roquetes (els pròxims) fins a barris més llunyans com Sants.

3. Espais de treball conjunt

En relació a la comunitat educativa, un dels aspectes que ens interessava molt saber era conèixer quins espais de treball conjunt existien i quins agents hi estaven implicats. Els diferents actors entrevistats ens han parlat des següents espais:

3.1 La Taula de Franja 9 Barris

El projecte Franja 9 Barris s'autodefineix com un projecte d'intervenció comunitària que neix amb la voluntat de donar una resposta conjunta a les necessitats detectades en el territori de Nou Barris en matèria d'adolescència (12 – 16 anys). Compta al seu grup promotor amb: administracions, serveis públics i equipaments i entitats veïnals. A més, i per tal de promoure la sostenibilitat del projecte, cada vegada més compta amb un paper actiu de les entitats, col·lectius i veïns i veïnes (que participen en processos de capacitació, donen a conèixer les seves habilitats als joves a través dels tallers, o s'organitzen amb aquests en l'organització d'activitats festives).

La Taula de Franja de Nou Barris està composta de les següents entitats, serveis i centres educatius:

Entitats

- Casal de joves de Guineueta
- Kasal joves Roquetes
- Casal joves Prosperitat
- Pla comunitari Verdum
- Ateneu Popular 9 Barris
- Grup Muntanyes
- Pla comunitari Roquetes

Serveis

- Casal barri Verdum
- Punt Omnia Verdum
- Pistes Antoni Gilabert
- Casal infantil Roquetes
- Casal infantil Canyelles

- Biblioteca de Roquetes
- Csmij. Centre de Salut Mental. Fundació Nou Barris per a la Salut Mental
- Punt omnia Trinitat
- Temps de Barri
- Serveis socials Roquetes, canyelles i trinitat nova

Centres educatius

- IES Turó d'en Roquetes
- IES Guineueta
- IES Sant Andreu

Taula 2. Dades extretes de <https://tauladefranja9barris.wordpress.com/about/>

Com es pot observar a la taula l'únic servei del barri que hi participa són els Serveis Socials de Roquetes, Canyelles i Trinitat Nova (educadora social i APCs); tot i això actualment el tècnic del PDC de Trinitat Nova també hi participa. Al ser un espai de treball conjunt (que acull als professionals de tot el districte) considerem que és un espai a tenir molt en compte si ens basem en la idea d'una comunitat educativa àmplia, que va més enllà del barri on es situa l'IES Roger de Flor.

D'altra banda, part de les inquietuds i activitats que es desenvolupen des d'aquesta taula, tenen força a veure amb les temàtiques del programa, per exemple "La Peixera", activitat des d'on es treballen temes d'educació emocional i gènere, amb l'objectiu d'incloure aquestes perspectives en les activitats que es fan durant els casals d'estiu i activitats en dates assenyalades, entre d'altres.

3.2 La Xarxa Educativa 0 – 18 de Nou Barris

Una altre de les xarxes o espais de treball conjunt -identificats per l'institut- és la Xarxa Educativa 0 – 18. Una plataforma per reclamar una major implicació i recolzament de les institucions Públiques en la tasca educativa que realitzen els centres d'educació pública del Districte en relació a les problemàtiques socioeconòmiques que la població ha patit i està patint els últims anys.

Actualment constitueixen la Plataforma el col·lectiu que integren tots els centres educatius públics de Nou Barris: escoles bressol, escoles de primària i instituts de

secundària, amb el suport dels serveis educatius del Districte. Aquests s'organitzen seguint un mecanisme de funcionament consistent en:

Permanent: la integren representants del tres nivells educatius i els Serveis Educatius. Aquesta permanent és reuneix mensualment amb l'objectiu de promoure i impulsar les diferents actuacions i propostes de la Comunitat Educativa.

Secretariat: està integrat per una persona de cada nivell educatiu. S'encarrega de canalitzar acords i representar la Plataforma.

Comissions: D'aquesta estructura de base, se'n deriven comissions amb objectius i funcions concretes que han variat al llarg dels anys segons necessitats.

L'institut ens en va fer referència en la primera entrevista però cap altre agent educatiu identificat i entrevistat ens n'ha parlat.

8.3. “La Peixera”

Projecte que busca introduir l'educació emocional i afectiva en activitats comunitàries desenvolupat pels educadors, psicòlegs i treballadors socials de Serveis Socials, CSMIJ i PASSIR. Des d'aquest projecte es realitzen, d'una banda, accions informatives o de sensibilització dirigides a infants i joves, i de l'altra s'ofereix suport i formació a grups socials, col·lectius, entitats i serveis del territori.

4. Relacions entre els actors identificats

A continuació presentem el mapa d'actors del territori, així com les relacions entre aquests.

El punt de partida per a definir els agents educatius amb els quals hem contactat ha estat principalment l'Equip Directiu de l'institut Roger de Flor. A través d'aquests contactes hem pogut, no només ampliar el mapa d'actors, sinó conèixer les diferents connexions i tipus de relacions que s'estableixen entre ells.

Un primer punt a destacar, és la forta relació que s'ha establert entre la regidoria de Feminismes i LGTBI i l'IES Roger de Flor (i el conjunt del seu professorat) a partir d'haver desenvolupat la primera fase del programa "Xarxa d'escoles per la igualtat i la no discriminació"⁷. Tot i que el claustre del Roger de Flor ja era un claustre força cohesionat abans del programa, des de l'equip directiu es valora que la formació rebuda des del programa els ha permès reforçar vincles entre ells i elles i augmentar la cohesió i mirada compartida alhora de treballar sobre les temàtiques.

En segon lloc, és important destacar que la relació amb les famílies de l'alumnat es realitza de forma individual sobretot a partir de tutories individuals amb els tutors/es i/o amb la Cap d'Estudis. L'institut també té relació estreta amb les persones implicades a l'AMPA, però aquestes representen un percentatge molt reduït del total de famílies (en teoria només hi participen 5 famílies, i a la pràctica sembla que 2) i l'AMPA, com a associació té molt poca activitat. Segons l'opinió de les famílies entrevistades, l'associació com a tal no la comptarien com un agent de la comunitat educativa.

D'altra banda, l'institut té una connexió molt directa amb els agents no docents que en formen part, com són el PAS, la Orientadora educativa i la TIS, i amb els serveis socio-educatius que sovint hi desenvolupen accions com són el Punt JIP i l'EAP. També és el propi institut qui gestiona les activitats extraescolars i qui acull el programa Èxit, per

⁷ Fase 1: consistent en la formació de professorat

tant, la relació amb les monitores i monitors d'aquests dos serveis que es realitzen al centre, també és propera.

Així doncs, trobem un primer bloc d'actors, format per professionals, que es relacionen amb l'institut d'una manera força directa i constant. Tot i que la seva feina sigui més o menys propera a l'alumnat, tots ells treballen dins del mateix centre.

Per altra banda, tenim diferents professionals tècnics que treballen al territori, depenent de diverses institucions com poden ser el CAP, l'Agència de Salut Pública de Barcelona (ASPB) i els Serveis Socials de Roquetes, Canyelles i Trinitat Nova (SS). Aquests agents treballen molt directament amb les famílies i l'alumnat (tant de l'institut com del barri) i, en alguns casos, tenen una connexió directa amb l'institut: L'educadora Social dels Serveis Socials participa en la Comissió Social de l'institut, per exemple, i les infermeres solen realitzar activitats puntuals dins del centre.

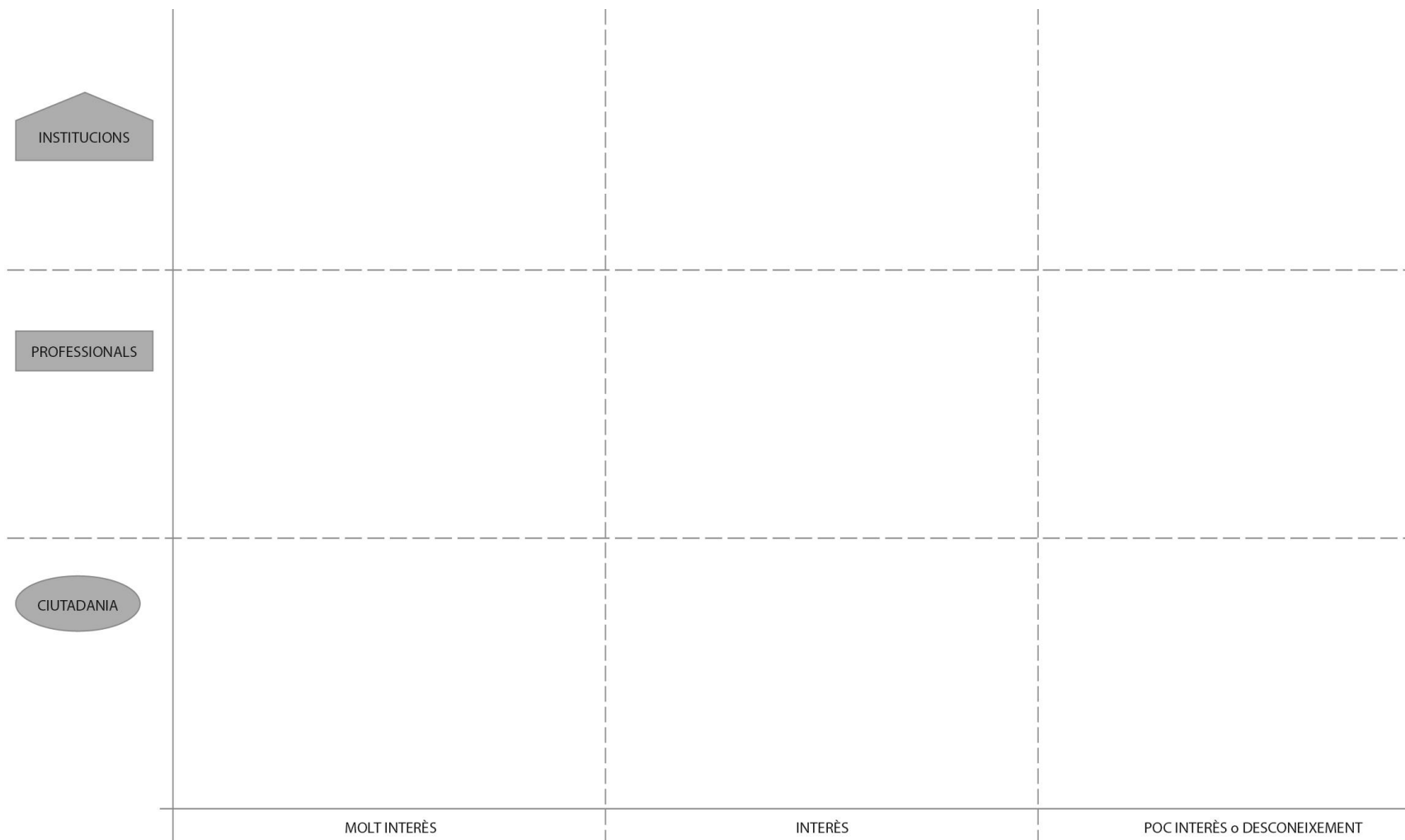
Depenent també del Centre de Serveis Socials, l'Equip d'educadors APC també està molt present al barri tot hi que el seu àmbit d'actuació inclogui també els barris de Roquetes i Canyelles. La seva relació amb l'institut però és molt feble i a vegades complicada (pel que fa a la cessió d'espais): en el passat, de forma molt concreta havien realitzat alguna activitat a l'hora del pati, però actualment no tenen relació amb l'institut ni amb els seus agents. Prova d'això, és que alguns dels tutors desconeixen aquesta figura professional i la tasca que realitzen al barri.

Els i les professionals del CAP, l'ASPB i el Centre de Serveis Socials també tenen una vinculació força propera amb el tècnic PDC de Trinitat Nova. En concret és important destacar el treball conjunt que realitzen el tècnic del PDC i l'equip d'APC, sigui per desenvolupar activitats pels infants i joves del barri, crear i animar la Taula Jove o participar conjuntament a espais pluridisciplinars com la Franja 9 barris. La relació del tècnic del PDC amb l'institut però és inexistente. Només en alguns casos té relació amb l'alumnat que viu al barri i que participa d'activitats com el Carnaval o les activitats d'estiu.

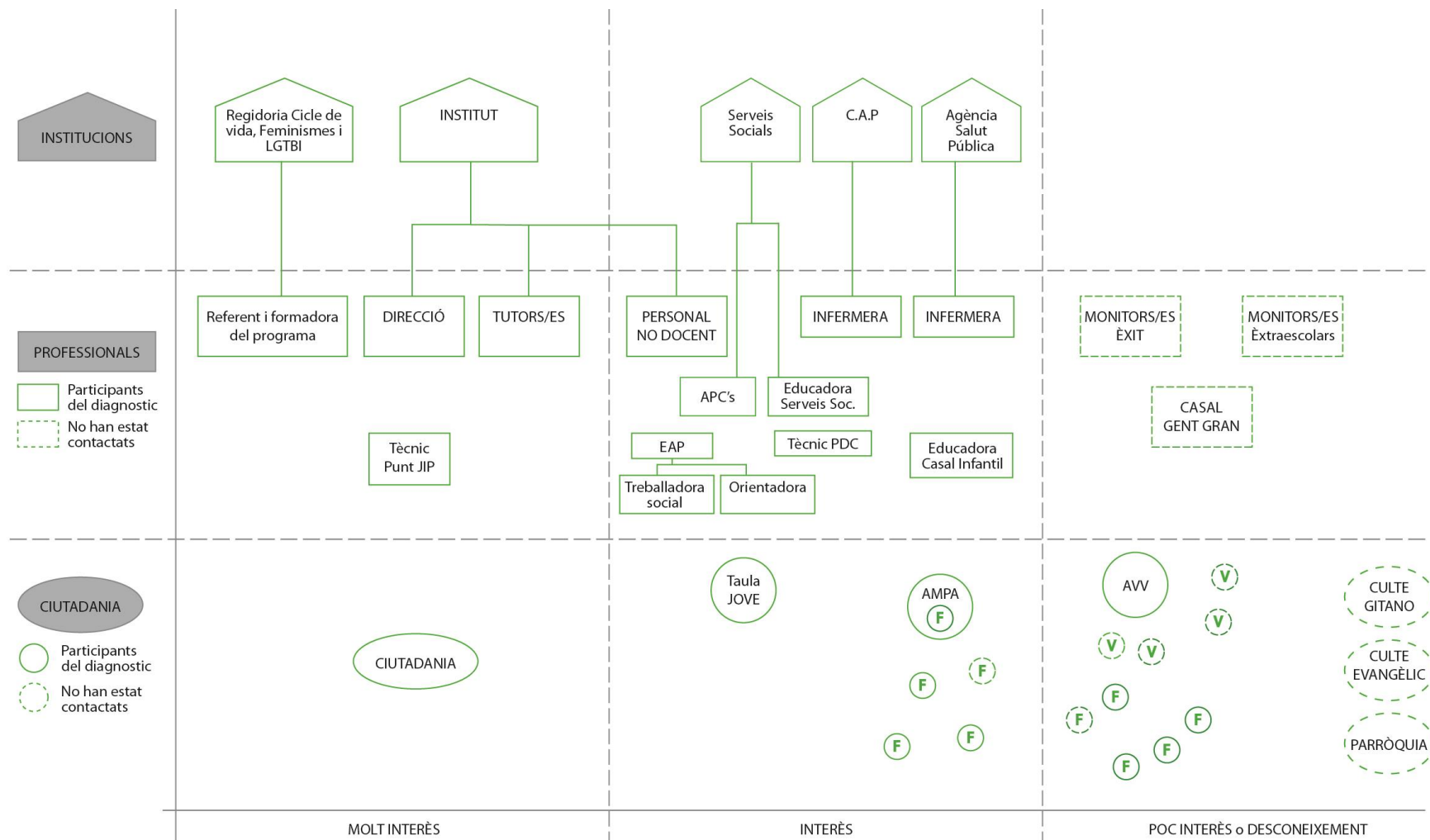
El Casal Infantil també té una relació estreta amb el PDC i amb l'Equip d'APC, però no amb l'institut directament. L'única relació existent és la participació d'alguns nois/es de 1r i 2n d'ESO alumnes del Roger de Flor.

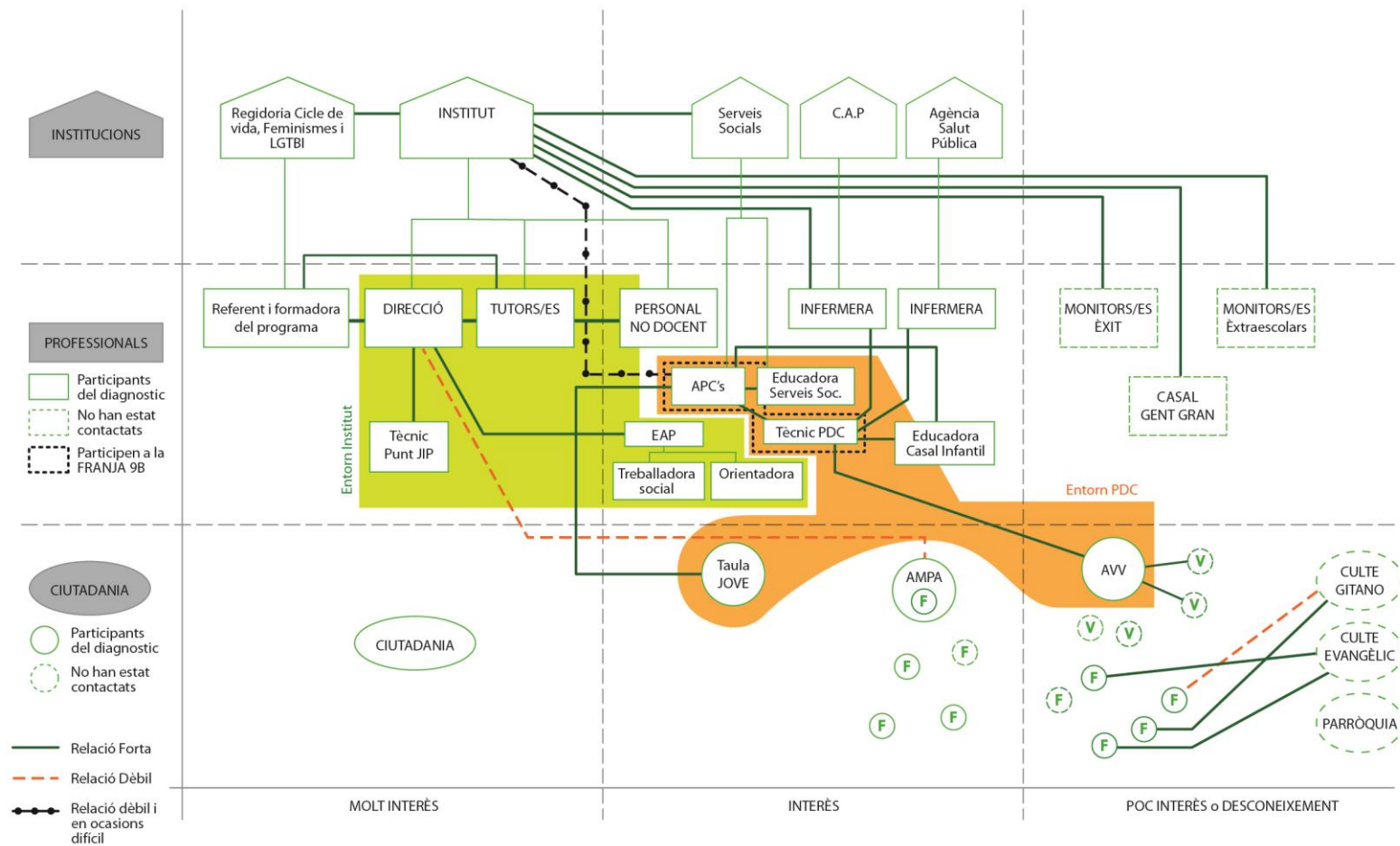
Entre tots aquests, podem identificar un segon bloc d'agents força enxarxats al voltant del Pla de Desenvolupament Comunitari (PDC). Es tracta d'un grup de professionals de l'àmbit de l'acció comunitària, que si bé d'una banda tenen poca vinculació amb l'alumnat, sí que es vinculen amb el jovent del barri i participen d'espais de treball conjunt del districte, dedicats especialment a la franja d'edat 12-16 anys de molts dels barris d'on provenen els i les alumnes de l'institut.

Pel que fa als centres de culte del barri, la relació que podem veure es centra en una part de la comunitat d'ètnia gitana i també llatinoamericana que viu al barri. Dels agents amb els que hem parlat, només algunes famílies (i per tant alumnes) hi tenen relació directa: en aquests casos la relació és molt important. També ens han comentat que una part important de les famílies que acudeixen als centres de culte i que viuen al barri de Trinitat Nova, acudeixen a centres de culte d'altres barris. El pes dels centres de culte al territori el tenen els centres de culte evangelista, segons ens comenten diversos agents, ja que el que té la Parròquia és pràcticament irrellevant.

INTERÈS PEL PROGRAMA "Xarxa d'escoles per la igualtat i la no discriminació"

INTERÈS PEL PROGRAMA "Xarxa d'escoles per la igualtat i la no discriminació"

4.1. Revisió i comentaris de la comunitat educativa sobre el mapa d'actors.

El dia 2 de desembre de l'any 2016 hem realitzat una sessió de retorn de l'Informe diagnòstic de Trinitat Nova.

En aquesta trobada hi van participar diferents agents de la comunitat educativa de l'institut Roger de Flor:

- Direcció de l'IES.
- Personal d'Administració Serveis
- Tècnica d'Integració Social (TIS)
- Orientadora Educativa
- Professorat PFI
- Dinamitzador del "*Punt Jove Informa't i Participa*"
- Tècnic del Pla de Desenvolupament Comunitari de Trinitat Nova
- Educadora i Educador APC dels Serveis Socials de Roquetes, Canyelles i Trinitat Nova

En aquesta trobada hem treballat, entre d'altres, per validar el mapa d'actors. Veure si el mapa realitzat encaixa amb la realitat que els diferents agents identifiquen.

Així doncs, a continuació adjuntem diversos comentaris que hem pogut recollir i que volen acotar encara més aquest retrat de les connexions entre els diversos agents del territori, durant el curs 2015-16.

Des de la Direcció de l'Institut Roger de Flor apunten que la comunicació amb agents com el Centre de Serveis Socials de Roquetes, Canyelles i Trinitat Nova i el CAP de Chafarinas (sobretot amb infermeria) és permanent i molt fluïda, així com també, tot i que en un menor grau, amb l'Agència de Salut Pública de Barcelona (ASPB).

S'apunta també, com hem intentat mostrar anteriorment, l'Institut rep alumnat de diferents territoris de la ciutat. Són poques les persones que venen del barri de Trinitat Nova, i això amplia molt els agents (de serveis públics, sobretot) amb els que l'Institut està connectat.

Com a exemple, comenten que l'Institut no en fa prou amb la Comissió Social que té a través de professionals del Centre de Serveis Socials de Roquetes, Canyelles i Trinitat Nova, i que és el professorat qui es vincula directament amb els referents d'altres territoris.

Ressalten també la importància que detecten en diversos alumnes d'espais religiosos, entre ells els cultes evangelistes. Si bé és cert que la relació entre aquest tipus d'agents i l'Institut i altres agents del territori com el Pla Comunitari és pràcticament nul·la, una part de l'alumnat ho viu de manera molt present i es remarca que obrir interlocució amb aquests agents hagués estat molt interessant.

Una altra de les aportacions fa referència al vincle creat entre el Casal de Gent Gran del barri i l'Institut. S'ha comentat que potser de la manera que està recollit al mapa d'actors no fa justícia a la relació actual i que aquest no només està vinculat a l'IES com a institució sinó al professorat i al propi alumnat.

A continuació també s'ha parlat de la relació entre el Roger de Flor i l'equip APC. En un moment inicial s'havia marcat que aquest vincle era dèbil, però a la trobada de revisió de l'Informe s'ha comentat que no és ben bé així. D'aquesta relació en surten projectes com el JASP, algunes accions puntuals amb el Punt JIP i també el Dia Internacional per a l'eliminació de la violència masclista, el 25-N.

El propi equip d'APC també comenta que hi ha dificultats per connectar a la Taula de Franja, agent no identificat directament al mapa d'actors.

Es valida aquesta idea, i s'afegeix que aquesta implicació queda molt a mercè de la voluntat professional, i que tot i que hi ha hagut intents de vinculació no ha estat fàcil.

També s'apunta a la voluntat i necessitat de millorar la comunicació per fer front a alguna dificultat organitzativa puntual.

Des del Punt JIP s'apunta a que falten interconnexions en la quadrícula de PROFESSIONALS que mostren INTERÈS en el projecte.

Personalment comenta que hi ha una vinculació molt forta amb la direcció del centre, però també amb el professorat (tutors/es principalment). També marcaria un vincle fort entre el Punt JIP i l'equip d'APC i amb la Taula de Franja.

Per últim, des de l'equip de professorat de PFI s'explica que seria interessant incloure en aquest mapa les empreses on l'alumnat fa pràctiques durant la formació.

5. El mapa de visions

El projecte “Xarxa d’escoles per la igualtat i la no discriminació” té com a objectiu crear un programa preventiu contra la discriminació i l’assetjament incorporant a la comunitat educativa en sentit ampli. En aquest sentit, tot i abordar unes temàtiques concretes, la realització d’un diagnòstic participatiu en un territori o al voltant d’un centre educatiu, no està exempt de que apareguin altres necessitats o inquietuds.

Al llarg de les entrevistes i grups de discussió realitzats amb els diversos actors de la comunitat educativa de l’IES Roger de Flor, no només s’han esmentat les diferents visions, opinions o inquietuds pel que fa a les temàtiques del projecte, sinó que han emergit també visons sobre el barri i el propi centre educatiu que creiem interessants tenir en compte a l’hora d’elaborar propostes per a la segona fase.

5.1. Visió del barri i territori

L’equip directiu de l’IES Roger de Flor, ha compartit amb nosaltres la visió que tenen del barri. Des del seu punt de vista, Trinitat Nova va tenir ara fa uns 20 anys un fort moviment veïnal sovint també reconegut en altres barris del districte. En els últims anys però aquesta activitat veïnal, de caire sobretot reivindicatiu, ha disminuït molt i actualment, el barri està orfe d’activitat. Segons ells, els canvis que hi ha hagut al barri en els darrers anys, marcats sobretot per una gran mobilitat dels seus habitants i l’arribada constant de noves comunitats, poden ser la causa d’aquesta disminució d’activitat i d’una pèrdua molt important d’identitat de barri.

El tècnic del Pla Comunitari comparteix aquesta visió. En l’actualitat, comenta, la gent que arriba a Trinitat Nova ho fa sense expectatives de quedar-s’hi, preferint realitzar qualsevol activitat – incloses l’elecció dels centres educatius pels fills- en barris propers com Roquetes i Prosperitat. Quan una comunitat està començant a ser integrada al barri, n’arriba una altra, i costa tenir una certa estabilitat i temps per assimilar processos. És un barri sempre en moviment en el que la gent es troba en flux continu d’adaptació. Així, Trinitat Nova, a part de ser un dels barris més pobres de la ciutat, té una identitat de barri molt fluixa i amb una connotació negativa. Tothom vol “sortir-ne” o no formar-ne part.

A aquest fet s'hi suma una gran manca d'equipaments i serveis: els equipaments són pràcticament tots fora del barri i per fer alguna cosa, has de sortir-ne. Això s'accentua quan parlem de la franja d'edat dels alumnes de l'IES Roger de Flor (12-16anys): no existeixen equipaments per a joves ni activitats que els siguin dirigides. Tampoc hi ha botigues ni espais d'oci o de trobada que fomentin la creació d'una identitat pròpia.

Les famílies del barri entrevistades comparteixen aquesta opinió. Aquelles que “són del barri de tota la vida”, asseguren que aquest ha canviat respecte el que va ser en un passat, i que avui és un barri on s'hi barregen molts tipus de cultures, mancat d'identitat pròpia. En el passat, comenten, tothom es coneixia, es feien activitats....actualment la sensació és de que tothom “va a la seva” i que “les coses passen als altres barris”.

En aquest sentit, tant des del centre com des de l'opinió dels tècnics que treballen al barri, el projecte no pot deixar d'estar lligat al nivell socio-econòmic tant desafavorit que té el barri: Trinitat Nova és un barri amb un alt nivell de marginalitat, i amb una visió molt incorporada d'aquesta marginalitat.

5.2. Visió del Centre Educatiu

La visió que es té del barri afecta de forma molt directa al IES Roger de Flor. Com comenta l'equip directiu del centre, en general els veïns de Trinitat Nova prefereixen portar els fills/es a escoles de Prosperitat o Roquetes. Tot i que en els últims 5 anys el Roger de Flor ha fet molt bona feina i ara funcionen sense incidents, segueix havent-hi una “mala imatge del centre” fundada en petits incidents que van tenir lloc en el passat. Els tècnics educatius i la presidenta de l'AMPA, coincideixen en que el barri i l'institut estan desprestigiats, ocasionant que els joves de Trinitat Nova realitzin la seva escolarització i activitats associades fora del barri.

D'altra banda, el Roger de Flor acull un percentatge molt elevat d'alumnes provinents de Trinitat Vella, Roquetes i Zona Nord, que hi acudeixen per la recent “bona fama” que està adquirint el centre: els alumnes que acaben tenint més bons resultats acadèmics, i amb qui hi ha més bona relació amb les famílies, són generalment vinguts d'altres barris.

Les famílies entrevistades, confirmen aquesta nova reputació positiva que comença a tenir l'institut. Totes elles valoren molt positivament l'ambient familiar del centre i el bon clima de convivència de que gaudeix. Cap d'elles detecta conflictes o problemes de discriminació dins el centre, sinó tot el contrari: bones relacions entre l'alumnat i entre les diferents cultures i ètnies que cada dia hi conviu.

L'única valoració negativa que fa un dels pares entrevistats, és sobre els baixos resultats acadèmics que obté l'institut. Aquesta opinió coincideix amb l'expressada per un dels tutors, que afirma que el centre ha prioritzat orientar gran part dels esforços per a crear un bon clima per, en un segon pas, poder-los dedicar a augmentar els resultats acadèmics generals.

Per la seva banda, el tècnic del PDC comenta que el contacte amb l'institut és molt baix. Així com en el passat, alguns projectes del barri es realitzaven conjuntament amb l'institut o participaven de les accions de barri, en l'actualitat l'únic vincle és la participació de l'institut en celebracions de dates assenyalades (Carnaval) o la cessió d'espais, sent aquesta última força complicada. Aquesta visió del centre es veu reforçada per l'opinió que en té l'Equip d'APC: expressen que tenen una relació poc propera amb l'institut Roger de Flor, i que els pocs projectes que hi han realitzat han estat durant l'hora del pati, en ocasions molt puntuals. Pel que fa a la cessió d'espais per a altres projectes destinats a joves, comenten que els hi és complicat accedir-hi.

5.3. Visió respecte les temàtiques que planteja el Programa

Al llarg de les entrevistes realitzades amb els diferents actors professionals, hem pogut constatar que tots ells tenen una visió molt compartida sobre quines són les principals problemàtiques (tenint en compte les temàtiques del programa) tant al barri com a l'institut. Aquesta coherència, ens permet fer un mapa de visions en el que resumim aquelles problemàtiques i necessitats que detecten, a les que el programa "Xarxa d'escoles per la igualtat i la no discriminació", en la seva fase 2 d'actuació amb la comunitat educativa, podria donar resposta. (Veure: Mapa de Visions (I)).

Contràriament, la visió de les famílies entrevistades respecte a les temàtiques principals del programa és molt diferent. Per aquest motiu, presentem un segon mapa que recull les seves opinions i aquells temes que consideren importants a treballar. (Veure: Mapa de Visions (II)).

5.3.1. Mapa de Visions dels professionals de l'IES Roger de Flor i professionals de Trinitat Nova.

Trinitat Nova es un barri extremadament multicultural. Com comenten els educadors de carrer (APC) “d'un grup de joves cada membre és originari d'un país diferent”. Davant d'aquesta diversitat, tant l'equip directiu del centre com la presidenta de l'AMPA o el tècnic comunitari, detecten al barri problemes de discriminació i intolerància.

Una de les creences presents al barri, per part d'algunes de les persones “que hi han nascut” o “de tota la vida” és la que les persones nouvingudes “els treuen els recursos” (fent referència a ajudes socials, etc). En aquesta línia, els principals centres educatius (Escola Sant Jordi i IES Roger de Flor) pateixen un fort estigma, ja que són percebuts com a “escuelas para extranjeros” que veuen com a rivals, i moltes famílies opten per portar els fills i filles a escoles d'altres barris.

Segons els educadors de carrer, els conflictes per origen o ètnia són comuns entre veïns -especialment amb i entre les comunitats gitanes- però no afecten gaire al joves del barri. En aquest sentit, tots els agents entrevistats coincideixen en que a l'institut es gaudeix d'un “micro-clima” en el que els conflictes per origen no són una problemàtica prioritària, exceptuant aquells casos en que l'origen o l'ètnia s'utilitzen “com a excusa” per a justificar episodis de violència entre iguals.

La problemàtica més detectada al barri -i també de l'institut- pel que fa a les temàtiques que treballa el projecte, és el masclisme. Per a alguns dels actors entrevistats, aquest fet està directament relacionat amb la diversitat cultural del barri. En aquest sentit, l'equip directiu del centre ha constatat forces dificultats per treballar al voltant del masclisme amb l'alumnat d'ètnia gitana, procedent de Llatinoamèrica o del Pakistan. D'altra banda també troben que hi ha necessitat d'abordar amb més profunditat l'orientació sexual, ja que detecten actituds homòfobes especialment pel que fa a les noies.

L'opinió dels agents educatius vinculats amb l'institut coincideixen en destacar aquestes línies d'acció. Detecten un masclisme molt accentuat tant a l'institut com al barri i nivells molt elevats d'homofòbia. Consideren necessari diversificar les activitats lúdiques tant al pati com al barri i realitzar un treball profund sobre rols de gènere tant amb l'alumnat com amb les famílies. En aquest últim cas, expressen també alguns

dubtes: els rols familiars estan molt vinculats a la cultura d'origen i sovint es demanen si les alternatives proposades són positives i/o útils, si obren possibilitats de canvi.

Els educadors de carrer i la responsable del Casal Infantil, també emfatitzen en aquesta direcció puntualitzant la necessitat d'incorporar una mirada a les noves tecnologies. Un dels projectes que realitzen des de la Franja 9 barris, és el d'educació emocional anomenat "La Peixera" mitjançant el qual treballen sobretot relacions de parella tant a nivell individual, com en medi obert. En la mateixa línia, als instituts actuen des del projecte JASP (Joves i Adolescents Sexualment Preparats) juntament amb Educadores i Educadors Socials. En la seva tasca diària, en el desenvolupament d'aquests projectes, detecten com a problemàtica principal el masclisme, i una discriminació creixent molt accentuada per l'ús de les xarxes socials.

La detecció del masclisme com a una de les problemàtiques principals a treballar amb la comunitat educativa, coincideix amb els resultats del diagnòstic previ a la implementació del programa "Salut als Barris" realitzat per l'Agència de Salut Pública mitjançant la Taula de Salut de Trinitat Nova. Realitzat durant l'últim trimestre de 2015 a partir de les opinions dels veïns, veïnes i professionals del barri, recull les línies, necessitats i oportunitats del territori envers a diferents aspectes de salut, entre els quals, alguns fan referència a les temàtiques del Programa. El diagnòstic constata com a blocs prioritaris els següents:

- Treball amb l'escola: fracàs escolar
- Treball amb les famílies: habilitats parentals
- Convivència al barri: una de les línies generals que apareixen és la violència masclista.

Davant d'aquests reptes, des de la Taula de Salut i el Pla Comunitari s'està impulsant la creació d'una taula socio-educativa des de la qual es puguin articular propostes d'acció. Pel que fa a treballar al voltant del bloc de convivència i les línies generals que engloba, la proposta del tècnic del PDC és treballar-ho de forma transversal. En aquest sentit veu possibilitats de treball conjunt amb el projecte de "Xarxa d'escoles per la igualtat i no discriminació", pel que fa a les línies referents a la violència masclista i a la discriminació.

Partint dels àmbits temàtics que planteja em programa "Xarxa d'escoles per la igualtat i la no discriminació", l'esquema següent recull les principals problemàtiques i

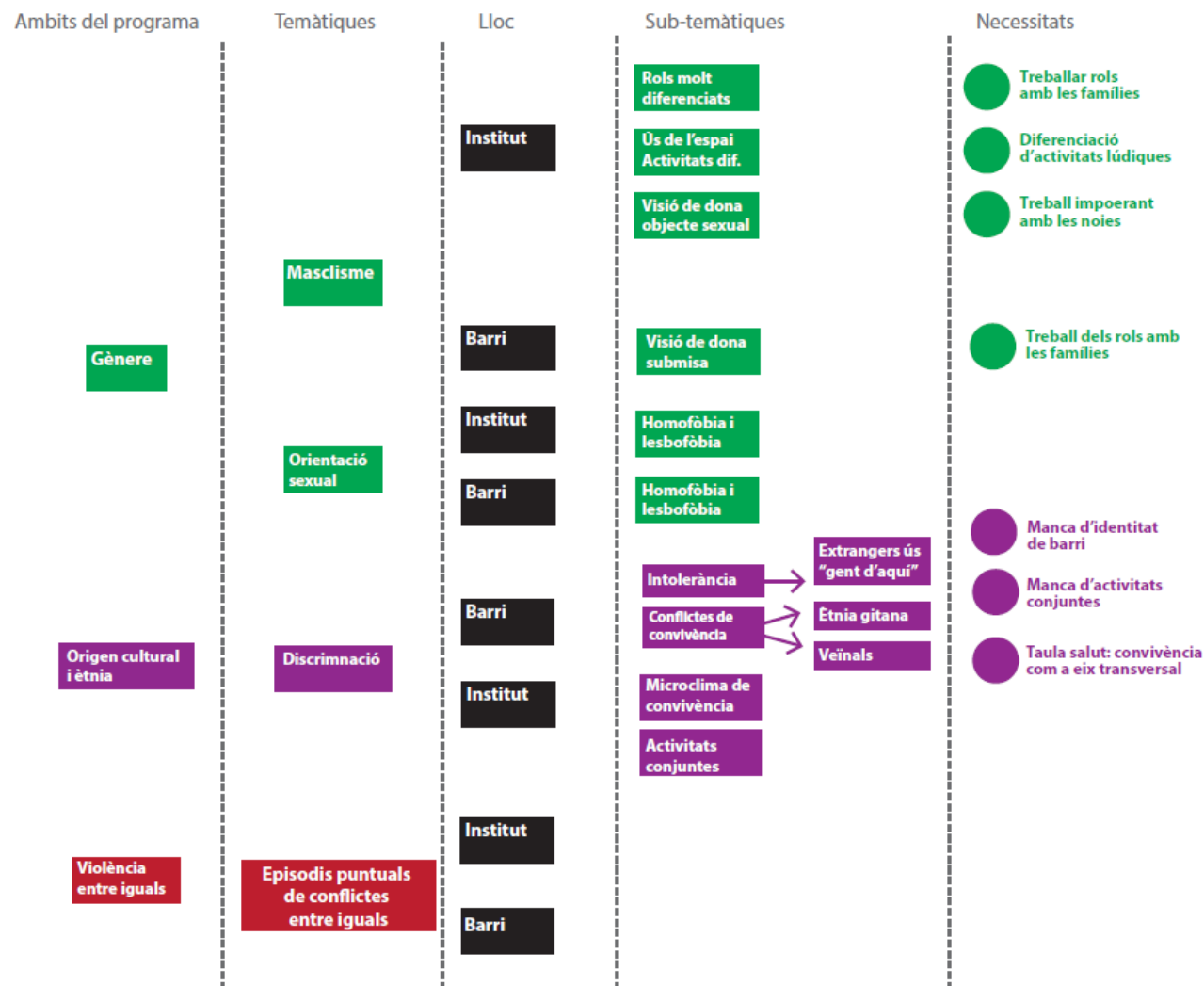
necessitats detectades pels professional. Aquestes s'organitzen horitzontalment en funció de tres àmbits temàtics: gènere, origen cultural i/o ètnia, i violència entre iguals; i verticalment en funció dels llocs on es donen (diferenciant barri i institut), quines subtemàtiques són més detectades o es consideren prioritàries, i quines necessitats específiques apareixen.

MAPA DE VISIONS

PROFESSIONALS DE L'IES ROGER DE FLOR
PROFESSIONALS DEL BARRI DE TRINITAT NOVA

Llegenda

- Temes que s'estan detectant
- Necessitats, mancances i/o preocupacions

Esquema 2. Mapa de visions I. Elaboració pròpia.

5.3.2. Mapa de Visions de les famílies de l'IES Roger de Flor

Les famílies entrevistades comparteixen la visió dels professionals sobre la gran diversitat i multiculturalitat que caracteritza el barri, però la majoria no hi detecten problemes greus de discriminació o intolerància. Parlen més aviat de petits problemes de convivència entre veïns “com els que es donen en tots els barris” vinculats als diferents graus de tolerància i/o educació en termes de brutícia a les escales/entrades o soroll.

D'altra banda, ens sembla interessant destacar que una de les famílies entrevistades té la percepció de que hi poden haver problemes de discriminació de les comunitats estrangeres vers la “gent d'aquí”, sobretot pel que fa a usos d'espais públics com la pista de futbol. Comenten que actualment es senten una mica arraconats...”estàs al teu barri però no pots jugar perquè només juguen persones del seu país”.

Respecte a les relacions dins l'institut, coincideixen amb la visió dels professionals: no hi detecten problemes vinculats a l'origen sinó un molt bon clima de convivència i bones relacions entre cultures i ètnies.

Pel que fa a les temàtiques relacionades amb la igualtat i/o el gènere, la visió de les famílies canvia completament respecte a la dels professionals: cap d'elles nombra problemes de masclisme o homofòbia ni al barri ni a l'institut.

Al preguntar-los si creuen que es donen situacions de desigualtat entre nois i noies, algunes famílies parlen sobre la situació menys avantatjosa de les dones en general: “que tenen les de perdre en temes de feina, quedant-se a casa... les nenes han d'ajudar més a casa”. També un dels pares comenta que en alguns casos pot ser que a les noies, pares no els estiguin donant la mateixa atenció o amor que als seus germans: “He escuchado de chicas y chicos que se quedan muy solos/as. También algun caso de padre que ha pegado a su hija”. Ens sembla important assenyalar que aquesta “falta d'amor d'alguns pares i mares vers els seus fills i filles” és un comentari recurrent de moltes de les famílies entrevistades (referint-se a “altres” famílies).

A part d'aquests dos testimonis, en general les famílies tenen la visió que “abans si que calia treballar sobre la igualtat” (referint-se al passat de forma general) però ara no tant. Sí que detecten que els nens s'ajunten més amb els nens i les nenes amb les

nenes, però ho veuen com una cosa de l'edat i gens problemàtica. Comenten que les noies a l'institut "es fan respectar" i no identifiquen cap malestar o situació injusta.

D'altra banda, ens sembla interessant destacar el testimoni d'un pare que parla de la demostració de "hombría" entre els nois, com a pas per a ser acceptat en un grup. Comenta, que hi ha nens al barri que comencen a fumar o beure "para demostrar su hombría y estar dentro del grupo. Si el niño no lo hace lo discriminan, se burlan, lo llaman *mariquita*...". El pare, considera que problemàtiques com el consum de tabac o alcohol, o determinades actituds dels joves, es donen essencialment per temes de pertinença al grup / discriminació del grup, tant entre nois com entre noies, i que és sobre aquest tema que es podria treballar. No detecta altres problemàtiques a part de petits conflictes "que pasan en todos lados" i que en la seva opinió, depenen de la voluntat i reacció individual de cadascú.

Les famílies sí que detecten però com a problemàtica la falta de respecte dels joves vers els adults. Aquesta problemàtica la detecten tant a un nivell general "els nens d'avui en dia neixen/creixen amb molta falta de respecte" com dins l'institut, on alguna família parla de la falta de respecte d'alguns alumnes vers el professorat i la falta d'autoritat d'aquests. En aquest cas, creuen que les causes poden ser tant la influència familiar, com la influència dels mitjans i del grup d'iguals.

Finalment un tema que reapareix al parlar amb les famílies, és de nou la baixa implicació de les altres famílies pel que fa a l'atenció a l'educació dels fills i el contacte amb l'institut. La desigualtat, comenten, està en les famílies i és amb les famílies que caldria treballar. En aquesta línia, donada la poca participació d'aquestes en activitats comunitàries i/o de l'institut, una de les mares entrevistades proposa que aquesta feina es podria fer com una atenció individualitzada: "creo que seria mas eficaz que profesionales vayan casa por casa. Preguntar como estan los hijos, como están ellos... saber que hay un Ayuntamiento que esta por las familias".

Partint dels àmbits temàtics que planteja el programa "Xarxa d'escoles per la igualtat i la no discriminació, l'esquema següent recull les principals problemàtiques i necessitats detectades per les famílies entrevistades. Aquestes s'organitzen horitzontalment en funció de tres àmbits temàtics: gènere, origen cultural i/o ètnia, i violència entre iguals. Recollint totes les opinions, hi hem afegit – marcades amb línia discontinua- aquelles temàtiques que tot i no incloure's en cap dels àmbits temàtics,

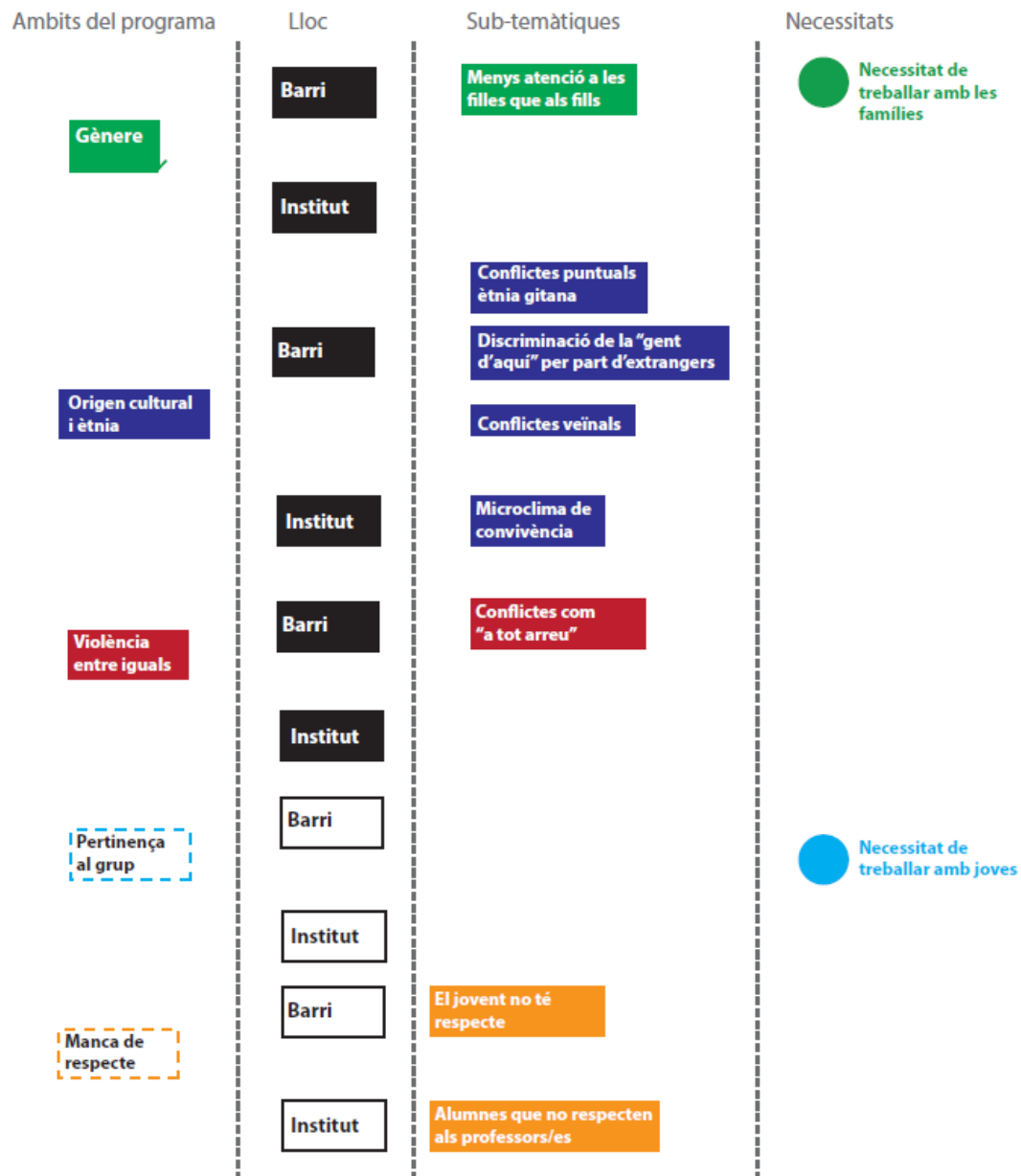
preocupen a pares i mares. Verticalment, s'organitzen en funció dels llocs on es donen (diferenciant barri i institut), quines subtemàtiques són més detectades o es consideren prioritàries, i quines necessitats específiques apareixen.

MAPA DE VISIONS

FAMÍLIES DE L'IES ROGER DE FLOR

Llegenda

- Temes que s'estan detectant
- Necessitats, mancances i/o preocupacions

Esquema 3. Mapa de visions II. Elaboració pròpia.

5.4. Revisió i comentaris de la comunitat educativa sobre el mapa de visions.

Tal i com hem afegit en l'apartat centrat en el mapa d'actors del territori, en aquest apartat afegirem, també, els comentaris de la sessió de retorn de l'Informe diagnòstic de Trinitat Nova realitzada el dia 2 de desembre de l'any 2016.

En primer lloc, des de la direcció de l'Institut s'ha destacat la importància de la creació de l'espai de relació entre famílies. Es viu com una gran oportunitat de canvi al territori i una línia de treball a explotar.

D'aquest grup se'n destaca la possibilitat de tenir un espai perquè les famílies puguin interactuar ("sense donar molta informació ni lliçons"), on la importància rau en la participació (es parla de democratitzar la participació) al propi centre.

L'estratègia que es planteja és, en primer lloc, cohesionar a un grup de famílies, per seguidament, entrar a conversar i connectar aspectes relacionats amb les temàtiques del Projecte.

Un altre dels elements que ha generat molt consens entre les participants a la reunió de retorn de l'informe és la gran naturalitat amb la que es viuen en famílies i alumnat situacions de desigualtat i discriminació (es posa l'exemple del repartiment de tasques a casa, on una família amb un noi i una noia farà treballar molt més a la noia senzillament pel fet de ser-ho). Sobretot s'accentua en contextos més informals.

En contraposició a aquest element, es va posar sobre la taula que abans de l'arribada d'aquest projecte al centre, aquests elements quedaven molt més soterrats i invisibilitzats. Ara hi ha la sensació d'haver incorporat bastant aquesta mirada i que això es viu de manera molt positiva.

També s'apunta que la diversitat cultural està jugant a favor en aquest territori i context, en el sentit que és un element molt present i que s'està treballant des de fa temps al centre, i que està servint d'eix vertebrador per identificar elements de discriminació i desigualtats.

Per últim, aquesta part del debat va propiciar que sorgissin alguns comentaris en relació a quin era a possibles oportunitats que es podrien generar a partir del Projecte. En concret, des del Pla de Desenvolupament Comunitari es va apuntar que pot ser un

element que vertebrí els diferents actors del territori, i que ja sols per aquest fet és molt interessant. A més, han apuntat, es creu molt oportú i interessant l'espai de treball amb famílies.

Per altra banda, han plantejat la importància d'aquesta xarxa pel fet d'evitar tenir duplicitat de discursos i de missatges. I que aquesta xarxa podria ser un element interessant per ajudar a repensar activitats concretes del Pla de Desenvolupament Comunitari.

També des del professorat de PFI s'apuntava la necessitat de treballar elements pràctics per fer front a situacions i comentaris concrets a l'aula.

CONCLUSIONS

Conclusions informe setembre Trinitat Nova

Resultat del diagnòstic participatiu realitzat, podem afirmar que estem en l'inici d'un procés en el qual comencem a caminar cap a donar forma a la vessant comunitària del programa "Xarxa d'escoles per la igualtat i la no discriminació": La informació recollida en aquest document, ens ajudarà a saber *des d'on partim* i *quins actors* podem associar al grup motor, per a elaborar conjuntament -comunitat educativa i administració- un pla d'actuació per al curs escolar 2016/17. A més a més, el recull de les seves opinions i visions tant pel que fa a *qui* conforma la comunitat educativa de l'IES Roger de Flor, com respecte les *temàtiques del programa*, estableix unes línies d'interès a estudiar i desenvolupar per garantir que el programa s'adapti i doni resposta a les necessitats dels i les alumnes de l'institut i la seva comunitat.

En relació als objectius específics inicials, creiem que hem pogut dibuixar un mapa clar de qui és la Comunitat Educativa de l'Institut Roger de Flor, identificant-ne els agents educatius del territori i la relació amb el centre. A més, d'aquests agents també hem pogut apuntar quina és la seva visió envers les temàtiques presentades pel Programa.

Per altra banda, la implicació de les famílies amb el Projecte està en una fase inicial. Gràcies a les tutores i tutors i a la Direcció de l'IES hem pogut realitzar entrevistes a diverses famílies de diferents perfils. La vinculació amb el Projecte, però, no està consolidada. Creiem interessant continuar indagant en com apropar a les famílies a l'Institut, al Programa i a les temàtiques.

Per últim, ens havíem proposat definir una estratègia per fomentar la participació i la implicació dels actors del territori en la definició de propostes d'actuació a desplegar. El desplegament s'ha concretat en el Pla de Treball de gener a juny, que també presentem en aquest informe.

Del Pla de Treball se n'han desenvolupat unes parts inicials (l'aproximació a l'Institut, la realització del treball de camp –entrevistes i grups de discussió-, la construcció del mapa d'actors de la comunitat educativa, afegint-hi el mapa de visions, i la sistematització dels resultats) i per qüestions de calendari i per ajustar-nos al ritme del Centre, s'ha decidit realitzar a l'inici de curs 2016/17 el retorn a la comunitat educativa dels resultats, la creació del GIAP i la planificació de les accions derivades de les conclusions.

Des de l'equip de l'IGOP ens sembla interessant apuntar, a mode de conclusions, aquells punts que considerem d'especial rellevància per aportar una primera "mirada d'ocell" sobre potencials oportunitats pel desenvolupament del projecte, posant atenció alhora sobre aquells elements que poden dificultar aquest procés.

Fent una mirada des dels factors intrínsecs del projecte, identifiquem com a principal debilitat la situació actual que ocupen les famílies en la comunitat educativa. La baixa implicació i participació de les famílies a l'institut (sobretot des d'una vessant col·lectiva i/o a nivell d'AMPA, ja que el contacte amb les tutores i tutors és força constant) representa una limitació important per l'assoliment dels objectius de la segona fase del programa, alhora que un repte. Com hem comentat en punts anteriors, les famílies són el principal agent socialitzador dels i les alumnes, i la seva vinculació al programa pot ser clau per a l'èxit del mateix. En aquest sentit, trobem important una anàlisi àmplia d'aquesta situació de partida: són molts els actors que han esmentat la importància de tenir en compte tant la situació socio-econòmica en la que es troben moltes d'elles, com les situacions familiars que dificulten aquesta implicació (jornades laborals, conciliació familiar, etc.). A més a més, les notòries diferències detectades pel que fa a la importància i/o necessitat de treballar sobre les temàtiques del programa (respecte la visió dels i les professionals) poden al seu temps limitar l'interès i/o vinculació de les famílies amb el programa.

Contrarestant amb la baixa implicació de les famílies però, cal destacar la gran presència de professionals al barri: la diversitat d'actors socio-educatius que treballen actualment a Trinitat Nova, alguns d'ells amb vincles forts amb l'institut. Aquest fet pot aportar una gran fortalesa al desenvolupament de la segona fase del programa. En aquest sentit, trobem important fer visible el seu enxarxament actual, i iniciar passos per enfortir-lo.

Paral·lelament, identifiquem dos factors més (de base) que afavoreixen l'assoliment dels objectius del programa: d'una banda, la gran implicació i motivació de l'equip directiu i professorat del centre per tirar endavant amb aquesta segona fase, i de l'altra la "bona imatge" que moltes famílies tenen del centre pel que fa a la convivència entre els i les alumnes. El bon micro-clima, detectat per gairebé tots els participants del diagnòstic, pot ser un factor de partida molt positiu, per encoratjar a les famílies a participar en processos que permetin "seguir en aquesta línia".

Relacionat amb aquest aspecte, creiem que pot ser molt interessant buscar fórmules perquè el propi alumnat també participi en la construcció de les línies d'actuació. Han estat treballant les temàtiques del Programa i ens sembla important que puguin connectar-les amb la realitat del dia a dia de manera específica i explícita. També pensem que pot ser una bona manera per acostar un xic més a les famílies a l'Institut i al Programa.

Fent una mirada als factors externs al programa que poden influir en el seu desenvolupament, ens sembla interessant ressaltar la identitat de barri. Com hem comentat anteriorment, Trinitat Nova és un barri actualment mancat d'identitat pròpia o -en el pitjor dels casos- amb una identitat molt negativa i estigmatitzada. La visió general d'un barri pobre en activitats, serveis i equipaments, en el que "no hi passa, ni s'hi fa res" pot representar una amenaça a l'hora de posar en marxa un programa d'abast comunitari. En aquest sentit -i recordant també que gran part de l'alumnat del Roger de Flor prové de barris propers- volem destacar la importància d'ampliar l'àmbit d'actuació del programa cap als barris veïns.

Tenint en compte la complexitat que això pot representar, els espais de treball conjunt existents com és la Taula de Franja de 9 Barris, o la previsió d'implementar un Pla de Barris poden representar una gran oportunitat per a la implementació del programa. A més, estar pendents de la construcció i el desenvolupament de la Taula Socio-Educativa que té previst tirar endavant el Pla de Desenvolupament Comunitari, juntament amb la Taula Jove que ja està començant a funcionar.

A més, activitats que ja s'estan desenvolupant a l'Institut també poden ser una oportunitat per al desenvolupament del Programa.

Com a exemple, l'equip directiu ens parlava del vincle existent entre l'IES i l'alumnat amb un Casal de Gent Gran del barri, on es desenvolupen activitats de memòria, entre d'altres. D'aquesta relació ja existent es podrien treballar aspectes com el paper de la dona en la societat, i analitzar com ha evolucionat en el temps i en quina situació es troba ara.

Darrers passos i conclusions finals (maig 2017).

L'Institut Roger de Flor va ser un dels dos centres educatius triats per al desenvolupament de la dimensió comunitària del programa "Xarxa d'Escoles i Instituts per la igualtat i la no discriminació. El motiu de la selecció d'aquest centre entre el conjunt dels participants en el programa era doble:

- per una banda pel fet de que es tracta d'un centre públic i amb una important implicació al programa per part del seu professorat,
- i per una altra banda pel fet de que el centre està ubicat a un territori on suposadament existeix una forta cohesió comunitària i una bona articulació i organització entre població i serveis públics per mitjà del Pla Comunitari de Trinitat Nova - la qual hauria de facilitar i establir una col·laboració fluida entre la comunitat educativa ampla de l'alumnat de l'Institut Roger de Flor.

Aportem alguns elements per a la reflexió a partir del treball desplegat en el marc del programa.

Una vegada iniciat el treball de camp, entrevistant a famílies, actors del territori, etc... ens adonem de que la suposada vertebració comunitària que ha de possibilitar el treball conjunt no existeix, i que la comunitat educativa de referència per a l'alumnat de l'Institut Roger de Flor no es delimita exclusivament al barri de Trinitat Nova, sinó que part important de l'alumnat té com a referència i espai per al desenvolupament de la seva activitat quotidiana altres barris (tals com Trinitat Vella). Tanmateix els assistents a la presentació de l'estudi al mes de desembre del 2016 (Pla Comunitari, PIJ, Educadors a Partir del Carrer...), constaten l'interès per la temàtica treballada des del programa.

A partir del mes de setembre els referents del programa per part de l'ajuntament inicien una estratègia d'enfortiment del vincle amb un actor que es considera clau per a l'alumnat de l'institut, les seves famílies, aquest espai haurà de permetre treballar els continguts del programa, possibilitant també la participació de professorat referent del centre.

Aquest espai de treball conjunt serà dinamitzat per la cooperativa Fil a l'Agulla. Segons l'informe de la pròpia cooperativa i la informació aportada pel centre i la referent del

programa per part de l'ajuntament, va ser un espai de confiança i molt ric, on emergeixen les preocupacions i interessos de les famílies respecte al programa. També es va constatar les dificultats que tenen les famílies per participar, derivades de les seves condicions laborals i situació social. Es realitza una sessió al novembre, una altre al desembre i una final al gener, amb una participació de 7, 8 i 3 familiars d'alumnes, el que constata aquesta dificultat de participar encara que la motivació sigui elevada.

Al mes de gener del 2017 arriba la notícia que l'Institut Roger de Flor deixarà d'existir de cara al proper curs 2017-2018, a l'igual que l'escola St. Jordi (també ubicada al barri), i que se'n crearà un centre educatiu amb la funció d'escola Institut. L'equip docent dels centres canviarà.

L'equip docent de l'IES Roger de Flor fa explícit que donarà recolzament al desenvolupament de l'activitat que es desenvolupi en el marc del programa i que farà un traspàs del mateix a la nova direcció del nou centre.

Al mes de febrer des de el Servei d'Acció Comunitària de l'ajuntament de Barcelona, després de diverses converses amb l'entitat gestora del Pla Comunitari, l'Associació de Veïns de Trinitat Nova, s'arriba a la conclusió de no donar continuïtat al Pla Comunitari, i la persona dinamitzadora del mateix passarà a formar part de l'equip tècnic que impulsa el Pla de Barris, i el qual es va iniciar des de l'ajuntament al 2016 amb l'objectiu de combatre les desigualtats territorials a la ciutat.

A banda la cap d'estudis de l'Institut ens informa de que la persona de referència del PIJ, la que va venir a la presentació de la recerca, ha canviat.

Al mes de març, des del programa es fa la proposta de treballar una activitat que vinculi o possibiliti la reflexió dels continguts del programa entre l'alumnat i les seves famílies, obrint la possibilitat a una reflexió més ampli al territori.

Es tractaria de fer una reflexió de l'alumnat junt amb les seves famílies, poder visibilitzar quina és la figura que assumeix la funció de les cures en l'àmbit familiar, poder fer algunes fotografies de la seva quotidianitat, una entrevista i posteriorment fer una exposició.

Per a desenvolupar l'activitat des del programa es busquen unes professionals de l'àmbit de la memòria històrica, el gènere i la fotografia, les quals desenvoluparan

aquesta activitat de preparació a l'aula i posteriorment l'exposició. La idea es donar totes les passes per preparar el material fotogràfic, entrevistes, etc...fins a la finalització del curs i de cara a setembre fer una presentació pública de l'exposició convidant a la comunitat educativa.

Aquesta activitat liderada pel programa obre dons una nova oportunitat de relació i reflexió en el territori de cara a treballar els continguts del programa.